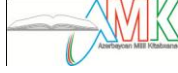




Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi



Azərbaycan
Milli Kitabxanası

*Dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin anadan
olmasının 870 illik yubileyinə həsr edilir*



Poeziya dünyasının dahisi

Poeziya dünyasının dahisi

(metodik vəsait)

*Respublikanın kütləvi və
ixtisaslaşdırılmış kitabxanaları,
Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana
Sistemləri üçün metodik vəsait*

Bakı-2012

Tərtibçi:

Məmməd Məmmədov

İxtisas redaktoru və
buraxılışa məsul:

Kərim Tahirov,
fəlsəfə doktoru,
Əməkdar mədəniyyət işçisi

Redaktor:

Gülbəniz Səfərəliyeva

Poeziya dünyasının dahisi: metodik vəsait /tərt. ed. M.Məmmədov; ixtis. red. və bur. məs. K.Tahirov; red. G.Səfərəliyeva; M.F.Axundzadə adına Azərbaycan Milli Kitabxanası.- Bakı, 2012.- 64 s.

©M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxana, 2012

Dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin 870 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

2011-ci ildə dünya ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi, dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin 870 illiyi tamam olmuşdur.

Bəşər bədii fikrinin nadir hadisəsi olan Nizami yaradıcılığı səkkiz əsrdən artıqdır ki, xalqımızın mənəviyyatının ayrılmaz hissəsinə çevrilmişdir. Böyük sənətkarın bütün həyatı və zəngin ədəbi fəaliyyəti həmin dövrdə təkcə Azərbaycanın və Qafqazın ən iri şəhəri deyil, eyni zamanda Yaxın və Orta Şərqlin mühüm mədəniyyət mərkəzi kimi tanınmış Gəncə ilə bağlıdır. Şair ömrü boyu burada yaşayıb yaratmış və dünya poeziyasına bir-birindən dəyərli söz sənəti inciləri bəxş etmişdir.

Nizami Gəncəvi ümumbəşəri mahiyyət daşıyan, ecazkar poetik qüvvəyə malik yaradıcılığı ilə Şərq bədii təfəkkürünü elmi-fəlsəfi fikirlərlə zənginləşdirmiş və şeiriyyəti görünməmiş yüksəkliklərə qaldırmışdır. Mütəfəkkir şairin məşhur “Xəmsə”si insanlığın mənəvi sərvətlər axtarışının zirvəsində dayanaraq, dünya ədəbiyyatının şah əsərləri sırasında layiqli yer tutur.

Qüdrətli söz ustasının bəşəriyyətin bədii fikir salnaməsində yeni parlaq səhifə açmış ölməz əsərləri bu gün də insanların mənəvi-əxlaqi kamilləşməsinə misilsiz xidmət göstərir. Korifey sənətkar öz ənənələri ilə seçilən ədəbi məktəbini yaratmışdır. Nizami Gəncəvinin dünyanın ən zəngin kitabxanalarını bəzəyən əsərləri Şərqdə incəsənətin, xüsusən də miniatür sənətinin inkişafına təkan vermişdir.

Nizami irsi uzun zamandan bəri dünya elmi-ədəbi fikrinin diqqət mərkəzindədir. Ölkəmizdə dahi şairin əsərləri dəfələrlə nəşr olunmuş, ədəbi irsinin öyrənilməsi və tanındılması sahəsində xeyli iş görülmüş, çox sayda tədqiqatlar meydana gətirilmiş, eləcə də dünya nizamişünaslığında ilk dəfə olaraq əsərlərinin elmi tənqidi mətni hazırlanmışdır. Bu proseslərin intensiv şəkil almağa başlaması əsasən Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 800 illik yubileyi ərəfəsinə təsadüf edir. Dahi şairin yubileyinin dövlət səviyyəsində qeyd olunması ilə bağlı ilk qərar 1939-cu ildə qəbul edilmiş, lakin İkinci Dünya müharibəsi səbəbindən yubileyin yalnız 1947-ci ildə keçirilməsi mümkün olmuşdur. O illərdən etibarən Nizaminin dövrü, həyatı və yaradıcılığı ilə bağlı yeni-yeni araşdırmalar aparılmışdır. Gəncədə dəfn olunduğu yerdə Nizami Gəncəvinin möhtəşəm məqbərəsi ucaldılmış, xatirəsinin əbədiləşdirilməsi istiqamətində silsilə tədbirlər həyata keçirilmişdir.

1970-ci illərdə ümumən respublikamızda klassik mədəni irsimizin öyrənilməsi baxımından tamamilə yeni mərhələ başlayır. Həmin mərhələ bilavasitə xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Məhz onun təşəbbüsü ilə qəbul edilən “Azərbaycanın böyük şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin irsinin öyrənilməsini, nəşrini və təbliğini daha da yaxşılaşdırmaq tədbirləri haqqında” 1979-cu il 6 yanvar tarixli qərar bu istiqamətdə kompleks vəzifələr irəli sürərək, Nizami irsinin və ümumən orta əsrlər Azərbaycan mədəniyyətinin sistemli araşdırılması üçün geniş perspektivlər açmışdır. 1981-ci ilin avqust ayında Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 840 illiyi haqqında qərar isə nizamişünaslıqda əsaslı dönüş yaratmışdır.

Nizami Gəncəvi ilə bağlı son yubiley tədbirləri ustad sənətkarın 850 illiyi ilə əlaqədar 1991-ci ildə keçirilməli idi.

Lakin ölkədəki dərin siyasi, iqtisadi və sosial böhran buna imkan verməmişdir.

Nizami irsinin daim aktual olduğu nəzərə alınaraq, hazırkı mərhələdə respublikamızda gənc nəsə mənsub nizamişünas kadrların yetişdirilməsi, şairin əsərlərinin filoloji tərcüməsinin təkmilləşdirilərək yenidən nəşrə hazırlanması və müxtəlif dillərə tərcümə edilməsi, habelə dünyanın mötəbər kitabxana və arxivlərində şairin yeni əlyazmalarının üzə çıxarılması Azərbaycan mədəniyyətinin öyrənilməsi işində bu gün xüsusilə mühüm əhəmiyyət daşıyır. Nizami dövrü, ədəbi irsi və məktəbi problemləri müasir humanitar düşüncənin tələbləri kontekstində və azərbaycançılıq məfkurəsi işığında tədqiqini gözləyir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, Şərq poeziyasının görkəmli nümayəndəsi, dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin 870 illik yubileyinin layiqincə keçirilməsini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyəti ilə birlikdə, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin təkliflərini nəzərə almaqla, mütəfəkkir şair Nizami Gəncəvinin 870 illik yubileyinə həsr olunmuş tədbirlər planını hazırlayıb həyata keçirsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
Bakı şəhəri, 23 dekabr 2011-ci il

TƏRTİBÇİDƏN

Xalqımız müstəqillik əldə etdikdən sonra əsrlər boyu unudulmuş, təhrif olunmuş, yaddaşlardan silinmiş keçmişimizi, ictimai-elmi, mədəni irsimizi yenidən araşdırmaq, tarixi həqiqəti bərpa etmək, milli ləyaqətimizə dəymiş yaraları sağaltmaq, bütünlüklə bir millət kimi əslimizə, kökümüzə qayıtmaq imkanı qazanmışdır. Şübhəsiz, bu sahədə tariximizi yaradan və yaşadan dahi şəxsiyyətlərin həyatı, əməlləri, ədəbi-elmi irsi hər kəs üçün ən yaxşı nümunə, örnək məktəbidir. Bu sahədə bizə yeni söz deməyə, geniş və əsaslı fikir söyləməyə imkan verən ən dəyərli və mötəbər mənbələrdən biri də özünəqədərki bəşəri dəyərlərin zirvəsində dayanan Nizami Gəncəvi yaradıcılığıdır.

Nizaminin ölməz ədəbi irsi təkcə humanizm, insana məhəbbət, yüksək əxlaq, estetik zövq, tərbiyə və bilik mənbəyi, heç vaxt qiymətini, etik təsirini itirməyən əlvan söz, dərin fəlsəfi fikir, hikmət xəzinəsi olmaqla bərabər, həm də canlı tariximizdir, keçmişimizin ən qaranlıq guşələrinə işıq salan sönməz məşəldir.

Qeyd etmək lazımdır ki, kitabxanaçılara təqdim etdilər metodik vəsait dahi Nizami irsinin tədqiqi və təbliğinin parlaq ifadəsidir. Yüksək milli-əxlaqi, bədii-estetik, vətənpərvərlik nümunəsi olan Nizami Gəncəvinin fenomenal bəşəri irsi və mənalı həyat yolunun fəal təbliği bu gün də xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Nizami “bizim mənəvi müasirimiz” kimi yaşayır, tarix qocaldıqca o gəncləşir, bugünümüzə daha da yaxınlaşır. Dahi şairin adı tarixdə söz sərrafı, hikmət çeşməsi, poeziya dünyasının peyğəmbəri kimi rəmzləşmişdir. Bu və ya digər fikirlər şairin yaradıcılığının təbliğində, öyrənilməsində böyük əhəmiyyətə malikdir və nəticə etibararı ilə onun 870-illiyi ilə əlaqədar keçirilən mədəni-kütləvi tədbirlər elə təşkil olunmalı-

dır ki, oxucularda şairin yaradıcılıq dünyasına bütövlükdə nəzər salmağa, ədəbi irsini öyrənməyə maraq oyatsın.

Dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin 870 illik yubileyinin keçirilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Sərəncam imzalamışdır. Sərəncama əsasən Şərq poeziyasının görkəmli nümayəndəsi, dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin yubileyinin yüksək səviyyədə keçirilməsini təmin etmək məqsədilə genişmiqyaslı işlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Təqdim olunan metodik vəsait yubiley tədbirlərinin kitabxanalarda keçirilməsi üsullarını və formalarını kitabxanaçılara çatdırmaq üçün tərtib edilmişdir.

Nəşrlə bağlı rəy və təkliflərini Milli Kitabxanaya göndərən mütəxəssislərə və oxuculara əvvəlcədən minnətdarlığımızı bildiririk.

Ünvan: AZ-1000 Bakı şəh., Xaqani küç. 29

E-mail: contact@anl.az

Nizami Gəncəvinin həyat və yaradıcılığı

Müasir dünya sivilizasiyasında hər bir xalqın özünəməxsus bir yer tutması onun dahi şəxsiyyətlərinin adı ilə bağlıdır. Böyük mütəfəkkir Nizami Gəncəvini bizdən əsrlər ayırsa da, onun bədii-estetik ideyaları, dərin xəlqiliyi, vətənpərvərlik və beynəlmiləçiliyi, xalqımıza məhəbbətlə dolu poemaları indi də hər kəs üçün müasirdir, doğmadır.

Nizami dünya söz sənətinin karifeylərindən biridir. Tarixi mənbələrdən də aydın olur ki, Nizami irsi özündən sonra gələn Şərq şairləri üçün ədəbi məktəb olmuşdur.

Nizami Azərbaycanın qədim paytaxtlarından olan Gəncə şəhərində anadan olmuş, bütün ömrü boyu orada yaşayıb yaratmışdır. Şairin əsl adı İlyasdır. Qədim dövrlərdə yaşamış Şərqi bir çox məşhur şəxsiyyətləri kimi, Nizaminin də doğulduğu və vəfat etdiyi tarixlər dəqiq məlum olmadığı üçün həmin tarixlər yalnız təxmini olaraq hesablanmışdır. Şair 1141-ci ildə (hicri təqvimlə 535-ci il) anadan olmuşdur.

Nizami təhsilini Gəncə mədrəsələrində almış, daha sonra şəxsi mütaliə yolu ilə o dövrün elmlərini mükəmməl öyrənmiş, xüsusən də Yaxın Şərq xalqlarının şifahi və yazılı ədəbiyyatına yaxından bələd olmuşdur. Türk dilindən başqa ərəb və fars dillərini də mükəmməl bilən şairin yunan dili ilə də tanış olduğu, həmçinin qədim yunan tarixini və fəlsəfəsini, astronomiya, tibb və həndəsə elmlərini yaxşı mənimsədiyi əsərlərindən aydın görünür. Həmişə Gəncədə yaşamış, saray şairi olmaqdan qətiyyətlə imtina etmiş, halal zəhməti ilə dolanmışdır. Təqribən 1169-1170-ci illərdə Dərbənd hökmdarı Seyfəddin Müzəffərin ona kənz kimi hədiyyə göndərdiyi qıpçaq qızı Afaq (Appaq) ilə evlənmiş, 1174-cü ildə oğlu Məhəmməd anadan olmuşdur.

1947-ci ildə Nizami Gəncəvinin məqbərəsində aparılan qazıntı işləri zamanı onun sinə daşı tapılmışdır. Həmin daşdan

şairin 1209-cu il mart ayının 12-də dünyasını dəyişdiyi müəyyən edilmişdir.

Nizami Gəncəvi yaradıcılığa lirik şeirlərlə başlamışdır. Əsərlərindən məlum olur ki, şair böyük divan yaratmış, qəzəl və qəsidələr müəllifi kimi şöhrətlənmişdir. Lakin Şərq təzkirəçilərinin 20 min beyt həcmində olduğunu qeyd etdikləri bu divandakı şeirlərin çox az hissəsi dövrümüzədək gəlib çatmışdır.

Nizami Gəncəvi bütün yaradıcılığı boyu lirik şeirlər yazmış, sonralar poemalarında irəli sürdüyü mütərəqqi ictimai-fəlsəfi fikirlərini ilk dəfə həmin şeirlərdə ifadə etmişdir. Onun lirikası yüksək sənətkarlığı, məhəbbətə dünyəvi münasibəti, insan taleyi haqqında humanist düşüncələri ilə seçilir.

Lakin Nizami Gəncəvi dünya ədəbiyyatı tarixinə məsnəvi formasında yazdığı 5 poemadan ibarət “Xəmsə” (“Beşlik”) müəllifi kimi daxil olmuşdur. 1177-ci ildə bitirdiyi “Məxzənül-əsrar” (“Sirlər xəzinəsi”) adlı ilk poeması şairə böyük şöhrət qazandırmışdır. III Toğrulun sifarişi ilə qələmə aldığı “Xosrov və Şirin” poemasını 1180-ci ildə bitirmiş və Məhəmməd Cahan Pəhləvana göndərmişdir. Cahan Pəhləvanın ölümündən sonra taxta çıxan Qızıl Arslan Gəncə yaxınlığında öz çadırında şairlə görüşmüş, nəsihətlərini dinləmiş və ona Həmdünyan adlı bir kənd bağışlamışdır. 1188-ci ildə Şirvan hökmdarı I Axsitan şairə “Leyli və Məcnun” mövzusunda əsər yazmağı sifariş etmişdir. Nizami Gəncəvi bundan boyun qaçırmaq istəsə də, oğlunun təkidi ilə təklifi qəbul etmiş və qısa müddətdə “Leyli və Məcnun” poemasını (Şərqdə ilk dəfə) yaratmışdır. 1196-cı ildə Ələddin Körpə Arslanın adına “Yeddi gözəl” əsərini, nəhayət, ömrünün sonlarına yaxın bütün ədəbi-estetik, ictimai-fəlsəfi görüşlərini yekunlaşdırdığı “İsgəndərnamə” (təqr. 1200-1203) poemasını qələmə almışdır.

Nizami Gəncəvi üçün şəxsiyyətin ən yüksək meyarı insanlıq idi. İrqi, milli və dini ayrı-seçkiliyi qətiyyətlə rədd edən şai-

rin qəhrəmanları içərisində türk, fars, ərəb, çinli, hindli, zənci, yunan, gürcü və s. xalqların nümayəndələrinə rast gəlinir. Humanist və tolerant şair müxtəlif dinlərə mənsub bu qəhrəmanların heç birinin milliyyətinə, dini görüşlərinə qarşı çıxmır. Onun qəhrəmanları ədalət, xalq xoşbəxtliyi, yüksək məqsədlər uğrunda mübarizə aparırlar. İnsan şəxsiyyətinə, insan əməyinə ehtiram şairin yaradıcılığının aparıcı mövzularındandır.

Nizami Gəncəvi həm də vətənpərvər şair idi. O, təsvir etdiyi bütün hadisələri Azərbaycanla əlaqələndirməyə, vətənin keçmiş günlərini tərənnüm etməyə çalışmışdır. Nizami Gəncəvi yaradıcılığında vətən məhəbbəti doğma xalq yolunda qəhrəmanlıq ideyası ilə birləşir.

Nizami Gəncəvi Şərq ədəbiyyatında ilk dəfə məhəbbəti fəlsəfi mənada şərh edərək nəcib məhəbbət konsepsiyasını yaratmışdır. “Xosrov və Şirin” poemasının qəhrəmanının tarixi şəxsiyyət olmasına baxmayaraq, şair, əsasən məhəbbətin qüdrətini tərənnüm etmişdir.

Nizami Gəncəvi yaradıcılığının zirvəsi “İsgəndərnamə” poeması hesab edilir. Şair əvvəlki əsərlərində qoyduğu mühüm ictimai-siyasi və fəlsəfi fikirlərinə bu əsərində yekun vurmuşdur.

Şərq ədəbiyyatı tarixində Nizami Gəncəvi ilk dəfə olaraq qadını yüksək insani keyfiyyətlərə malik ülvi varlıq kimi təsvir etmişdir. “İsgəndərnamə” əsərində o, Nüşabə kimi hünərli qadın hökmdarın mərdliyini, ağıllı, gözütöx, uzaqqörən olmasını, onun ölkəni müdafiə etmək bacarığını yeri gəldikcə xatırlamış və müasirlərini bu şərəfli tarixdən öyüd almağa çağırmışdır.

Nizami əsərlərini dövrün tələbinə uyğun olaraq fars dilində yazmışdır. O, türk dilində yazmamasını “Leyli və Məcnun” əsərində özünə qüsur tutmuş, sonra “Yeddi gözəl”də bu məsələyə bir daha toxunmuşdur:

Dilcə şeirimizdə olsa da kəsir,
Mənaya böyükdür ondakı təsir.

Nizami Gəncəvinin yaradıcılığı humanizmi və yüksək sənətkarlığı ilə Zaqafqaziya, Yaxın Şərqi xalqları (fars, tacik, hind, əfqan, kürd, türkmən, özbək, qazax, qırğız və s.) ədəbiyyatlarının inkişafına güclü təsir göstərmiş, əsərləri dünya mədəniyyəti xəzinəsinə daxil olmuşdur.

Şairin əsərləri dünyanın bir çox xalqlarının dillərinə tərcümə olunmuş, Şərqi incəsənətinin, xüsusilə miniatür sənətinin inkişafında mühüm rol oynamışdır. Əsərlərinin nadir əlyazma nüsxələri bir sıra şəhərlərin (Moskva, Sankt-Peterburq, Bakı, Daşkənd, Təbriz, Tehran, Qahirə, İstanbul, Dehli, London, Paris və s.) məşhur kitabxana, muzey və əlyazmaları fondlarında qiymətli incilər kimi qorunub saxlanılır.

“Xəmsə”nin Britaniya muzeyində saxlanılan 1539-1543-cü illərə aid əlyazmasında Sultan Məhəmmədin, Mirzəəlinin, Mir Seyid Əlinin çəkdiqləri miniatürlər həmin sənətin ən ulu zirvəsidir. Azərbaycanın məşhur rəssamlarından M.Abdullayev, K.Kazımsadə, L.Kərimov və başqa rəssamlar Nizami Gəncəvinin əsərlərinə illüstrasiyalar, xalçalar, mozaika kimi sənət nümunələri yaratmışlar.

Poemalarının süjeti əsasında opera (“Xosrov və Şirin” Niyazi, “Slavyan gözəli” B.V.Asafyev), baletlər (“Yeddi gözəl”, Q.Qarayev), simfonik poemalar (“Leyli və Məcnun” simfonik poeması) yazılmış, sözlərinə mahnı və romanslar (Ü.Hacıbəyli, F.Əmirov, C.Cahangirov, A.Rzayeva və b.) bəstələnmişdir.

M.S.Ordubadinin “Qılınc və qələm” romanı, M.Hüseynin “Nizami” pyesi, B.Azəroğlunun “Nizami Gəncəvi” poeması, İ.Hüseynovun “Nizami” ssenarisi əsasında “Nizami” bədii filmi, Ə.Bədəlbəylinin “Nizami” operası və s. əsərlər Nizami Gəncəviyə həsr olunmuşdur. Q.Xalıqov şairin portretini, heykəltəraş F.Əbdürrəhmanov heykəl abidəsini yaratmışdır.

Qeyd edək ki, Nizami Gəncəvinin həyat və yaradıcılığı keçmiş SSRİ-də, o cümlədən şairin vətəni Azərbaycanda da geniş öyrənilmiş, nizamişünaslıq elmi yaranmış, haqqında sanballı tədqiqat əsərləri, monoqrafiyalar yazılmış, dünyada ilk dəfə olaraq əsərlərinin elmi-tənqidi mətni hazırlanmışdır. Şairin anadan olmasının 800 illik yubileyi 1941-ci ildə mühasirədə olan Leninqradda (indiki Sank-Peterburqda) geniş qeyd edilmişdir. Dahi Azərbaycan şairinin misilsiz xidmətləri xalqımız, dövlətimiz tərəfindən layiqincə dəyərləndirilmiş, Nizami adı həmişə yüksəklərə qaldırılmışdır. Onun adını əbədiləşdirmək üçün Bakının rayonlarından biri, mədəni-maarif müəssisələrinin bir qismi (məsələn, “Nizami” adına kinoteatr, kitabxana, muzey), Bakı metropoliteni stansiyası və paytaxtın mərkəzi küçələrindən biri onun adı ilə adlandırılmışdır. AMEA-nın Ədəbiyyat İnstitutu və Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyi dahi şairin adını daşıyır. 1991-ci ildə Nizami Gəncəvinin 850 illiyi münasibəti ilə SSRİ-nin 1 rublluq yubiley monetası, 1993-cü ildə isə şairin adına kəsilmiş pul - 500 Azərbaycan manatı tədavülə buraxılmışdır.

Nizami Gəncəvinin mövzularında əsər yazmaq, onun “Xəmsə”sinə cavab vermək əsrlər boyu Şərq poeziyasında ənənəvi şairlik imtahanı olmuşdur. Onun yaradıcılığı Yaxın və Orta Şərq xalqları (fars, tacik, türk, özbək, hind, əfqan, türkmən və s.) ədəbiyyatlarının inkişafına böyük təsir göstərmişdir. Nizaminin poemalarına onlarca nəzirələr, o cümlədən “Sirlər xəzinəsi”nə, “Xosrov və Şirin”ə, Leyli və Məcnun”a ayrı-ayrılıqda 40-dan çox nəzirə yazılmışdır. Əmir Xosrov Dəhləvi, Əbdürrəhman Cami, Əlişir Nəvai kimi böyük sənətkarlar Nizami Gəncəvini ustad adlandırmış, onun “Xəmsə”sinə cavab yazmaqla şairin Şərq bədii irsinə gətirdiyi qabaqcıl ənənələri davam etdirmişlər. Onun yaradıcılığı Qərbi Avropa ədəbiyyatına da təsir göstərmişdir. Avropa alimlərinin təsdiq etdikləri ki-

mi, C.Bokaççonun “Ameto” əsəri Nizami Gəncəvinin “Yeddi gözəl” poemasının təsiri ilə yazılmışdır.

Gəncədə, dəfn olunduğu yerdə məqbərəsi tikilmiş, “Xəmsə bulağı” memarlıq-heykəltəraşlıq kompleksi yaradılmış, xatirə ev-muzeyi, Nizami Poeziya Teatrı, Nizaminin və Puşkinin əsərlərindən ibarət xüsusi kitabxana açılmışdır.

Nizaminin məqbərəsi ölkə başçısı İlham Əliyevin göstərişi ilə ən müasir Şərq memarlığı üslubunda bərpa edilmişdir.

Bir faktı da qeyd edək ki, 1991-ci ildə Moskvada, 2000-ci ildə Sankt-Peterburqda, 2004-cü ildə Özbəkistanda, 2005-ci ildə Moldovanın Kişinyov şəhərində dahi şairə abidə ucaldılmışdır. 2012-ci il aprel ayının 20-də İtaliyanın paytaxtı Roma şəhərində “Villa Borghese” parkında Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi və Azərbaycanın İtaliyadakı səfirliyinin əməkdaşlarının iştirakı ilə Nizami Gəncəvinin abidəsinin açılışı olmuşdur. Abidənin açılışında Neapol Şərqşünaslıq Universitetinin professoru Mineli Bernardini çıxış edərək Nizami Gəncəvinin yaradıcılığını yüksək qiymətləndirmiş və Azərbaycanın Gəncə şəhərində dünyaya göz açan şairin əsərlərini bütün dövrlər üçün əvəzsiz xəzinə adlandırmışdır. Dahi Nizaminin yaradıcılığının digər xalqlar üçün də böyük əhəmiyyət daşdığını bildirən professor, Nizami əsərlərinin italyan dilinə tərcümə edildiyini və sevildiyini, bütün yaradıcılığının bəşəri əhəmiyyət daşdığını diqqətə çatdırmışdır.

Kitabxanalarda Nizami Gəncəvi irsinin təbliği

İnsanların asudə vaxtının səmərəli təşkili üçün istifadə olunan hər hansı mədəni-kütləvi tədbir oxuculara estetik zövq bəxş edir, onları yaradıcı fəaliyyətə ruhlandırır. Mədəni-kütləvi tədbirlər bədii zövqün, mənəvi keyfiyyətlərin aşılmasına yardım göstərməklə yanaşı, oxucularda bilik və bacarığı da inkişaf etdirir. Buna görə də kütləvi tədbirlər kitabın geniş oxucu kütləsi arasında təbliğ edilməsində xüsusi əhəmiyyətə malikdir.

Məlumdur ki, oxucularla iş məqsədyönlü və idarəedici prosesdir. Odur ki, kitabxanalarda oxucularla işləyərkən müxtəlif forma və üsullardan istifadə edilir ki, bunların da hər birinin özünəməxsus səciyyəvi xüsusiyyətləri vardır. Bu zaman kitabxanaçı oxucuların bir sıra şəxsi keyfiyyətlərini, mütaliə mədəniyyətinin səviyyəsini, maraq dairəsini və s. nəzərə almalıdır.

Dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin 870 illik yubileyinin qeyd edilməsində Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemləri (MKS) əyani və şifahi təbliğatın formalarından – kitab sərgilərindən, guşələrdən, stendlərdən, onun yaradıcılığına həsr olunmuş ədəbi-bədii, musiqili gecələrdən, oxucu konfranslarından, sual-cavab gecələrindən, biblioqrafik xülasələrdən, məruzələrdən, elektron məlumat bazalarının, elektron kitabların təqdimatından və s. məqsədəuyğun şəkildə istifadə etməlidirlər.

Şairin irsinin və onun haqqında nəşr olunmuş əsərlərin, elektron resursların, eləcə də dövrü mətbuat materiallarının geniş oxucu kütləsinə çatdırılması kitabxanalarda təşkil olunan maraqlı və rəngarəng tədbirlərlə çox bağlıdır. Nizaminin ədəbi irsinin təbliğinin mühüm mərhələsi orta məktəbdən başlasa da, onu geniş miqyasda inkişaf etdirən məhz kitabxanalardır.

Ona görə də Nizami irsinin təbliği elə təşkil olunmalıdır ki, oxucularda (yuxarı sinif şagirdlərində) “Xəmsə”ni bütövlükdə oxumağa, Nizami ədəbi irsini dərindən öyrənməyə güclü meyl və maraq oyansın.

Şairin yubileyi ilə əlaqədar tədbirlərin keçirilməsinə hazırlıq ilboyu davam etməlidir. İlk növbədə kataloq və kartotekada ədibin həyat və yaradıcılığını əks etdirən rubrikalar yaradılmalı, əsərləri, ədəbi-tənqidi yazılar mövzuya uyğun yarımbaşlıqlar altında verilməlidir.

Müasir kitabxanalarda ənənəvi vasitələrlə yanaşı, texniki vasitələrin istifadəsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Hazırda region kitabxanaları kompyuterlərlə təchiz edilmiş, elektron kataloq, elektron kitabxanalar, MKS-lərin veb saytları yaradılmış və onların yaradılması nəinki yerli oxuculara, həm də uzaq məsafədə yerləşən istifadəçilərə kitabxana- informasiya xidməti göstərilməsində mühüm rol oynayır. Hazırda respublika MKS-lərinin, demək olar ki, hamısının internetə çıxışı vardır və onlar öz saytları vasitəsilə bu və ya digər tədbirlərin keçirilməsi haqqında informasiyalarla oxucuları qabaqcadan məlumatlandırmaq imkanına malikdirlər. Bu baxımdan Nizami Gəncəvi kimi poeziya və zəka sahibinin də 870 illiyi münasibəti ilə keçiriləcək tədbirlərin hər birinin anonsunu MKS-in saytında yerləşdirmək olar.

Kitabxananın saytında Nizami Gəncəvinin həyat və yaradıcılığını əks etdirən məlumat bazaları yaratmaq məqsədəuyğun olar. Belə bazalar Nizami yaradıcılığı ilə maraqlanan oxuculara, ziyalılara və mütəxəssislərə, nizamişünas alimlərə, məktəblilərə və tələbələrə, eyni zamanda geniş oxucu kütləsinə şair haqqında müəyyən məlumat almaqda yaxından köməklik göstərə bilər.

Yaradılmış məlumat bazası istifadəçinin informasiyaya olan tələbatını ödəyərli bilən dəyərli mənbə olmalıdır.

Nümunə üçün “Nizami Gəncəvi – 870” adlı elektron məlumat bazasının təxmini nümunəsini təqdim edirik:

Prezidentin Sərəncamı

Həyat və yaradıcılığı haqqında

- Əsas tarixləri

Görkəmli şəxslər Nizami haqqında

Nizaminin müdrik kəlamları

Əsərləri

- “Xəmsə”si
- Qezəlləri

Haqqında

- Kitablar
- Məqalələr
- Biblioqrafiya

Xatirəsinin əbədiləşdirilməsi

- Şairə ucaldılmış heykəllər
- Portretləri
- Adını daşıyan mədəniyyət müəssisələri
- Adını daşıyan küçələr
- Xatirə sikkələri
- Filmlər

Fotoqalereya

Məlumat bazası geniş və əhatəli tərtib edilərsə, şairin yubileyi ilə əlaqədar keçirilən bütün tədbirlərdə ondan istifadə etmək, proyektor vasitəsilə geniş oxucu kütləsinə təqdim etmək olar.

Oxucular arasında Nizami Gəncəvi yaradıcılığını təbliğ etməyin ən geniş yayılmış şifahi forması **kitab müzakirəsi**dir. Kitab müzakirəsi oxucu fəallığının artmasına, onların tənqidi təfəkkürlərinin və bədii estetik zövqlərinin formalaşmasına,

kitab üzərində müstəqil işləməsinə, şairin əsərləri haqqında sərbəst fikir yürütməsinə təsir göstərir. Kitab müzakirəsi formal xarakter daşımamalıdır. Nizami Gəncəvinin hər hansı bədii əsərinin müzakirəsi ciddi hazırlıq tələb edir. Kitab müzakirəsi üçün ədəbiyyat nümunəsi seçərkən kitabxananın oxucu kontingenti, onların maraq və sorğuları nəzərə alınmalıdır. Müzakirəyə təqdim ediləcək əsər seçildəndən sonra plan tərtib olunur və həmin hazırlıq planını bir qayda olaraq kitabxana fəalları müzakirə edirlər. Keçiriləcək tədbirin vaxtı, ünvanı və dəvət olunan qonaqlar müəyyən edildikdən sonra kitabxananın saytında bu haqda bir həftə əvvəl dəqiq məlumat verərək tədbir iştirakçılarının sayının artmasına müsbət təsir göstərmək olar. Nizami Gəncəvinin yubileyi ərəfəsində həm onun öz əsərləri, həm də haqqında yazılmış əsərlər müzakirə edilə bilər. Məsələn: Yadigar Türkelin “Nizami Gəncəvinin siyasi və dini-ideoloji baxışları” (2010) və ya Xəlil Yusiflinin “Nizami Gəncəvi: Sələflər və xələflər” (2011) adlı kitablarını müzakirə üçün planlaşdırmaq olar. Bu zaman kitabxanaçı əsasən ziyalıları, tələbələri, ədəbiyyat müəllimlərini, dahi Nizaminin tədqiqatçılarını tədbirə dəvət etməlidir.

Tədbirdə, aparıcı giriş sözü ilə 5-10 dəqiqə çıxış edərək müzakirə olunacaq kitablar, onların müəllifləri və kitabların qısaca məzmununu oxuculara təqdim etməlidir. Tədbir iştirakçılarında dövrü mətbuatda kitab haqqında yazılan məqalələr, internet səhifələrində verilmiş informasiyalar barədə məlumat çatdırılmalıdır. Sonra dəvət olunan qonaqlar təqdim edilib, onlara söz verilməlidir. Müəlliflərin belə tədbirlərdə iştirakı daha arzuolunan və məqsədəuyğun olardı. Çünki müzakirə zamanı bəzən elə suallar meydana çıxa bilər ki, onları daha dəqiq müəllif cavablandıra bilər. Əgər kitabın elektron versiyası olarsa, kitabxananın texniki imkanları nəzərə alınaraq proyektor vasitəsilə tədbir iştirakçılara təqdim edilə bilər. Yekun sözü-

nə daha çox vaxt ayrılır və tədbir oxucuların sualları ilə və müzakirə edilən əsər barədə fikirləri ilə yekunlaşır. Sonda müəllif və ya kitabxanaçı kitabları harada əldə etməyin mümkünlüyü, eləcə də internet ünvanlar barədə məlumat verir. Tədbirə KİV (Kütləvi İnformasiya Vasitələri) nümayəndələrini dəvət etmək, radio və televiziya vasitəsilə də tədbiri işıqlandırmaq, kitabxananın saytında keçirilmiş tədbir haqqında geniş və ətraflı şəkildə məlumat yerləşdirmək tədbirdə iştirak edə bilməyən oxucular üçün maraqlı olmaqla yanaşı, həm də kitabxananın işini geniş ictimaiyyətə təbliğ etmiş olar.

Oxucuların asudə vaxtının səmərəli keçirilməsində **ədəbi-bədii gecələrin** əhəmiyyəti olduqca böyükdür. Dahi şairin “Xəmsə”si əsasında hazırlanmış ədəbi-bədii gecəni “Şərq poeziyasının müdrik söz ustası” adı altında keçirmək məqsədəuyğun olardı. Nizami Gəncəvinin fikirləri və ideyaları mənəviyyat, əxlaq, humanizm, beynəlmiləçilik baxımından bu gün həmişəkindən də aktualdır. Ədəbi-bədii gecədə oxucular həm Nizami Gəncəvinin yaradıcılığı, həm də onun tərbiyəvi fikirləri ilə tanış olurlar.

Keçiriləcək tədbirin kompozisiyasından asılı olaraq xüsusi proqram, ssenari tərtib edərək, teatrlaşdırılmış səhnəcik qurmaq olar. Tədbir keçiriləcək məkanda şairin zəngin ədəbi irsini əks etdirən sərgi, əsərlərindən fotolar, illüstrasiyalar və miniatürlərdən ibarət stendlər hazırlanmalıdır. İlk növbədə çıxışçılar müəyyən edilməli, nizamişünas alimlər, ədəbiyyat müəllimləri, kitabxanaçılar bu işə cəlb edilməlidir. Məruzəçilərin dahi şairin yaradıcılığına həsr olunmuş çıxışları aydın, səlis və məzmunlu olmalıdır. Çıxışlar slayd şou formasında hazırlansa daha maraqlı olar. Ədəbi-bədii gecələrin ikinci hissəsi - bədii hissədir. Bu, adətən bədii özfəaliyyət kollektivlərinin, peşəkar və həvəskar artistlərin çıxışlarından ibarət olur. Belə tədbirlərdə yuxarı sinif şagirdlərinin iştirakı ilə Nizaminin əsərlərinə hazır-

lanmış tamaşalar göstərilə və aşağı sinif şagirdlərinin ifalarında şairin şeirləri səsləndirilsə tədbir daha da maraqlı olar. Tədbiri rəngarəng etmək üçün bədii qiraət ustalarının çıxışlarına, Nizami Gəncəvinin sözlərinə bəstələnmiş musiqilərin ifasına yer vermək olar. Bədii proqram tədbirin mövzusunə uyğun hazırlanmalıdır.

Kitabxanalarda Nizami Gəncəviyə həsr olunmuş ədəbi-bədii gecənin hazırlanmasında aşağıdakı cəhətləri nəzərə almaq lazımdır:

- Mövzu dəqiqləşdirilməli və səhnələşdiriləcək bədii hissə diqqət mərkəzində saxlanmalıdır;
- Mövzuya uyğun olaraq şairin həyat və yaradıcılığından, əbədiyyatşünasların, tənqidçilərin fikirlərindən bəhrələnməli və həmin materialların rolu düzgün qiymətləndirilməlidir;
- Ədəbi-bədii materiallar vaxtında və keyfiyyətlə seçilməlidir;
- Ssenari məkanla uyğunlaşdırılmalıdır. Tədbirin keçiriləyi yerin bütün imkanları nəzərə alınmalıdır;
- Ədəbi-bədii gecədə iştirak edəcək yaradıcı ziyalılar, mühazirəçilər, çıxış edənlər bilavasitə natiqlik qabiliyyətinə görə seçilməlidir. Tədbirdə müstəqillik, sərbəstlik hakim olmaqla şairin yaradıcılığının geniş işıqlandırılmasına nail olmaq lazımdır.

Ədəbi-bədii gecələrin səmərəli və keyfiyyətli keçirilməsində müasir texniki vasitələrdən faydalanmaq, Nizami Gəncəviyə həsr edilmiş elektron məlumat bazasından, elektron kitabların təqdimatından, şairin həyat və yaradıcılığına həsr edilmiş televiziya filmlərindən istifadə etmək məqsədəuyğun olar.

Tədbirdən əvvəl elan verilməli, kitabxananın və digər əlaqədar mədəniyyət müəssisələrinin saytlarında anons yerləşdirilməli, dövətnamələr yazılmalı, afişə və proqram hazırlanmalıdır. Yerli qəzetlərdə də tədbir haqqında məlumat vermək olar.

Kitabxanalarda məktəb yaşlı oxucular arasında **sual-cavab gecələrinin** təşkili mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu cür tədbirin keyfiyyətli hazırlanması üçün mövzu seçiminə, mövzu aktuallığına və rəngarəngliyinə xüsusi fikir verilməlidir. Sual-cavab gecəsinin mövzusu ilə bağlı məsələnin mahiyyətini və əhəmiyyətini açmaqdan ötrü əsas mənbə sayılan kitablar seçilməli və əyani şəkildə həmin kitablardan istifadə olunmalıdır. Qeyd etmək lazımdır ki, tarixi biliklərin yada salınması Nizaminin yaradıcılıq xüsusiyyətlərini mənimsəmək üçün zəmin yaradır. Oxuculara ünvanlanan suallar da kitabxanaçı tərəfindən diqqətlə tərtib edilməli və oxucuların elmi dünyagörüşünün formalaşmasına müsbət təsir göstərməlidir.

Bir nümunə verək: kitabxanaçı Nizaminin “Ənuşirəvan və bayquşların söhbəti” hekayəsi haqqında sual-cavab gecəsinə keçirərkən aşağıdakı sualları tərtib edə bilər:

- Nə üçün bu hekayə məhz “Ənuşirəvan və bayquşların söhbəti” adlandırılmışdır?
- Bu hekayədə oxuculara çatdırılacaq ideya nədən ibarətdir?
 - Əsərdə hansı obrazlar diqqəti cəlb edir?
 - Əsərdə bayquşlar arasında söhbətin məzmunu nədən ibarətdir?
 - Siz ölkələri xaraba qoyan Ənuşirəvan kimi dövlət başçısına necə qiymət verirsiniz?
 - Şairin başqa hansı hekayələrini oxumusunuz?

Bu cür suallar oxuculara yaxşını pisdən seçməyə və əsər haqqında fikir söyləməyə imkan verir. Kitabxanaçılar tədbir üçün suallar hazırlayarkən yuxarı sinif şagirdlərini də bu işə cəlb etsələr, nəticəsi çox gözəl olar.

Nizami Gəncəvi yaradıcılığını geniş oxucu kütləsi arasında təbliğ etmək məqsədi ilə kitabxanalarda, oxucular arasında **müsabiqələr** də təşkil edə bilərlər. Müsabiqələr müxtəlif

istiqlamətdə ola bilər: şeir müsabiqəsi, dahi şairin əsərlərinə çəkilmiş rəsm müsabiqəsi, “Xəmsə”nin təhlili ilə bağlı inşa müsabiqəsi və s. Müsabiqənin keçirilmə vaxtı, yeri, müddəti, şərtləri, müsabiqədə iştirak edəcək şəxslərin yaş həddi, münisflər heyəti, qiymətləndirmə meyarı müəyyənləşdirildikdən sonra kitabxanaçı müsabiqənin keçirilməsi barədə elan, saytda anons verə bilər. Belə müsabiqələr adətən məktəb yaşlı oxucular, yeniyetmələr, gənclər arasında keçirilir. Odur ki, kitabxanaçı yaxın ərazidə yerləşən məktəblərlə, mədəniyyət evləri ilə, yaradıcılıq mərkəzləri və klublarla əlaqəli şəkildə işləməklə müsabiqəyə daha çox iştirakçı cəlb edə bilər. Oxucuları həvəsləndirmək və müsabiqəyə cəlb etmək üçün müəyyən fəxri diplomlar, sertifikatlar, hədiyyələr təqdim etmək olar. Tədbirə mədəniyyət sahəsində fəaliyyət göstərən şəxslər, ziyalılar, şairlər dəvət oluna bilər.

Dahi şairin yaradıcılıq irsinin kitabxanalarda təbliğ edilməsində **oxucu konfranslarının** keçirilməsi olduqca önəmlidir. Bu tədbir forması bir qədər çox vaxt apardığından kitabxana işçiləri əvvəlcədən xüsusi hazırlıq işləri görməlidir. Tədbirin maraqlı və canlı keçirilməsini təmin etmək üçün ədəbiyyat müəllimlərini, şair və yazıçıları, yaradıcı birliklərin işçilərini, ziyalıları, fəal oxucuları işə cəlb etmək, tədbirə dəvət etmək məqsəduyğun olardı. Kitabxanaçılar oxucu konfransını aşağıdakı mövzular üzrə keçirə bilərlər:

- “Dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvi”
- “Əsrlərin şairi Nizami”
- “Nizami və şifahi xalq ədəbiyyatı”
- “Nizami yaradıcılığının bədii xüsusiyyətləri”
- “Dünya poeziya sənətində Nizaminin cahanşümul-luğu”

Kitabxanaçı konfransın keçirilməsi üçün qabaqcadan ayrıca plan tərtib etməlidir. O, planda keçiriləcək tədbirin

adını, giriş sözü və eləcə də çıxış edəcək başqa şəxslərin adlarını göstərməlidir. Nizami Gəncəvi yaradıcılığına həsr edilmiş konfransda şairin əsərlərindən və onun haqqında yazılmış materiallardan ibarət sərgi, tövsiyə ədəbiyyat siyahıları, kitabxana plakatları, bülletenlər, bukletlər, bədii və sənədli filmlərin nümayişi, elektron məlumat bazasının, Nizami Gəncəvi yaradıcılığına həsr edilmiş slayd şounun təqdimatı və s. nəzərdə tutula bilər. Tədbirdən əvvəl elan və afişa hazırlanmalı, kitabxananın saytında anons verilməli dəvətnamələr yazılmalıdır.

Kitabxanaçı oxucularla fərdi iş prosesində konfransda çıxış etmək istəyənləri müəyyənləşdirməli, kimin hansı məsələ ətrafında çıxış edəcəyini öyrənməli, onlara lazımı məsləhətlər verməlidir. Kitabxanaçı konfransda çıxış edəcək hər bir oxucunu kitabla təmin etməli və onların çıxışa hazır olub-olmadığını müəyyənləşdirməlidir. Bütün bunlarla yanaşı, tədbirin harada və nə vaxt keçiriləcəyi də təyin edilməli və yalnız bundan sonra konfransı keçirmək üçün vaxtı dəqiqləşdirib elan yazmaq olar. Əlbəttə, kitabxanaçı təşkil etdiyi hər bir tədbirdə özü də çıxış etməlidir. O, tədbirin mövzusu üzrə kitabxana tərəfindən həyata keçirilmiş məsələlərdən danışmalı, yeri gəlsə mövzuya uyğun slayd hazırlayıb təqdim etməlidir.

Kitabxana təcrübəsi təsdiq edir ki, kitabxanaçının Nizamini əsərləri haqqında oxucularla fərdi söhbətlər apararkən mənzum hekayələrdə irəli sürülən əxlaqi fikirləri, hikmət mənasını ifadə edən misraları əsərin ümumi məzmunundan fərqləndirərək onların nəzərinə çatdırması olduqca faydalıdır.

Kitabxanaçı Nizami irsinin təbliği istiqamətində müstəqil iş zamanı oxucuları (əsasən məktəb şagirdlərini) birinci növbədə həcmcə yığcam aforizmlərə istiqamətləndirməlidir. O, şairin aforizmləşən misralarından sərbəst inşa yazılarında, disput və

müxtəlif görüşlərdəki söhbətlərində istifadə etmələri üçün oxuculara istiqamət verməlidir. Məsələn:

Günəşi palçıqla suvamaq olmaz!

Bir elmi öyrənmək istədikdə sən
Çalış ki, hər şeyi kamil biləsən.
Kamil bir palançı olsa da insan,
Yaxşıdır yarımçıq papaqcılıqdan.

Çalış öz xalqının işinə yara,
Geysin əməlinlə dünya zərxara.

MKS-də keçirilən kütləvi tədbir formalarından biri də **disputlardır**. Disputlar kütləvi tədbir formalarından biri kimi, müxtəlif əxlaqi problemlərə, bədii əsərlərin müzakirəsinə həsr olunur və oxucuların ideya-estetik tərbiyəsində, məntiqi təfəkkürün inkişafında mühüm rol oynayır. Bu baxımdan məktəb-yaşlı uşaqlar və yuxarı sinif şagirdləri arasında disput təşkil etmək səciyyəvidir. Disput keçirərkən mövzu müəyyənləşdirilməlidir. Məsələn, “**Xeyir və Şər**” **hekayəsinin tərbiyəvi əhəmiyyəti**.

Xeyrin mənəvi keyfiyyətlərini müəyyənləşdirmək, xeyir-xahlığın mahiyyətini, insan üçün yaxşı əxlaqi sifət olduğunu oxuculara aşılamaq və onlara tərbiyəvi təsir göstərmək məsləhət görülür.

- Şər Xeyirin gözlərini nə üçün çıxartdı, siz bunu necə qiymətləndirirsiniz?
- Xeyirə kömək edənlər kimlərdir?

- Xeyirin sonrakı taleyini uğurlu təsvir etməklə Nizami Gəncəvi nə demək istəmişdir?

- Siz xeyirxahlığı nədə görürsünüz? - kimi suallar ətrafında müzakirələr aparmaq və ümumi bir nəticəyə gəlmək olar.

Xeyir obrazının belə bir plan əsasında xarakterizə olunması oxucuları (yuxarı sinif şagirdlərini) müstəqil mühakimə yürütməyə hazırlayır və onları əxlaqi-mənəvi keyfiyyətlərlə tərbiyələndirir. Hekayədə istifadə edilmiş misralara, ifadələrə diqqət yetirmək lazımdır. Kitabxanaçı oxucuları başa salmalıdır ki, Nizami xalq ədəbiyyatından istifadə etməklə yanaşı, öz yaradıcılığı ilə xalq ədəbiyyatına təsir etmiş, onu zənginləşdirmişdir. Şairin əsərlərində elə ifadələr, beyt və misralar var ki, bunlar bu gün dilimizdə mövcud olan atalar sözləri və məsələlərlə səsləşir. Əsas məsələ bu səsləşməni oxuculara çatdırmaqdan ibarətdir.

Yubileyə hazırlıq dövründə kitabxanaçılar Nizami Gəncəvinin yaradıcılığını əks etdirən məzmunlu kitab sərgiləri təşkil etməli, foto-stendlər və foto-albomlar tərtib etməlidir. Ümumiyyətlə, sərgilərin təşkil edilməsi keçirilən bu və ya digər tədbirlərin daha da təsirli olmasına, oxucuların geniş marağına səbəb ola bilər. Kitab sərgilərində nümayiş olunan ədəbiyyat mütləq kitabxanalarda keçirilən tədbirlərin adı ilə uyğunlaşdırılmalı, sərgilər zövqlə tərtib olunmalıdır. Şairin 870 illik yubileyi zamanı sərgilərin tərtibində dövrü mətbuat səhifələrində N.Gəncəvinin həyat və yaradıcılığına həsr olunmuş materiallara da xüsusi yer verilməlidir.

Sərgiyə müxtəlif adda başlıq da vermək olar. Məsələn:

“*Nizami Gəncəvi - 870*”, “*Dünya ədəbiyyatında Nizaminin yeri*”, “*Dünya şöhrətli sənətkar*” və s. başlıqlar altında kitab sərgiləri təşkil etmək olar.

“Nizami Gəncəvi – 870” başlığı altında kitab sərgisinin təxmini sxemini verməyi məqsəduyğun hesab edirik:

Başlıq: “Nizami Gəncəvi 870”

I Bölmə. Nizami Gəncəvi irsi ölməzdir

Dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin 870 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı (23 dekabr 2011-ci il)

Nizami Gəncəvinin portreti.

Sitat: “Azərbaycana, Azərbaycan xalqına təkcə Nizami Gəncəvi kimi dahi bir şəxsiyyət bağışladığına görə Gəncə torpağı, Gəncə xalqı, gəncəlilər əbədi minnətdarlığa layiqdirlər”.

Heydər Əliyev,
ümummillî lider

Sitat: “...Nizami Gəncəvi ümumbəşəri mahiyyət daşıyan, ecazkar poetik qüvvəyə malik yaradıcılığı ilə Şərqlə bədii təfəkkürünü elmi-fəlsəfi fikirlərlə zənginləşdirmiş və şeiriyyəti görünməmiş yüksəkliklərə qaldırmışdır. Mütəfəkkir şairin məşhur “Xəmsə”si insanlığın mənəvi sərvətlər axtarışının zirvəsində dayanaraq, dünya ədəbiyyatının şah əsərləri sırasında layiqli yer tutur....”

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Fitnə [Mətn] /N.Gəncəvi; uşaqlar üçün işləyəni Mir Cəlal; red. M.Çəmənli; rəssam O.Sadıqzadə.- Bakı: Təhsil, 2009.- 12 s.- (Məktəb Kitabxanası).

Xosrov və Şirin [Mətn] /Nizami Gəncəvi.- Bakı: Elm, 1981.- 371 s.

Xosrov və Şirin [Mətn] /N.Gəncəvi; fars. tərc. və ön söz. müəll. X.Yusifli; red. A.Yusifli.- Bakı: Adiloğlu, 2011.- 386 s.

Əziyyət eyləsən, cəfa görərsən,
Mehribanlıq etsən, səfa sürərsən.

(Xosrov və Şirin)

Dünyanın işini yaxşı düşün sən,
Nə əksən, onu da sən biçəcəksən.
Yaxşı iş də görəsən, pis iş də, inan,
Unutmaz onları bu qoca dövrən.

(Xosrov və Şirin)

İsgəndərnamə [Mətn]: nəsrə /N.Gəncəvi; nəsrə çevirən, tərt. ed., çapa hazırl. A.Kazımov; elmi red. B.Xəlilov.- Bakı, 2007.- 153 s.

İsgəndərnamə [Mətn] /N.Gəncəvi; tərc. ed.: A.Şaiq, M.Rzaquluzadə; izahların müə. Ə.Cəfər; ön söz. müə. Q.Əliyev, Z.Quluzadə; elmi red. X.Yusifli.- Bakı: Adiloğlu, 2011.- 662 s.

Leyli və Məcnun [Mətn] /Nizami Gəncəvi.- Bakı: Elm, 1983.- 217 s.

Leyli və Məcnun [Mətn] /N.Gəncəvi; tərc. ed. S.Vurğun; izahl. müə. M.Əlizadə; ön söz müə. və elmi red. X.Yusifli.- Bakı: Adiloğlu, 2011.- 279 s.

Bir xərabə görəsən, qurmağa tələs,
Məsləhət belədir, əməyin itməz.

(Leyli və Məcnun)

Lirika [Mətn] /N.Gəncəvi; tərt. ed.: F.Ulutürk, Y.Məmmədliyev, R.Rza; red. və ön söz. müə. Ə.Əsgərli; [tərc. ed. X.R.Ulutürk; çapa məsul C.Quliyev].- Bakı: İdeal-Print, 2011.- 797 s.

Mahamm nağılı [Mətn]: “Məğrib gözəlinin hekayəti” /N.Gəncəvi; uşaqlar üçün işləyən G.Ələkbərqızı; red.

S.Nuruqızı; rəssam A.Quliyev.- Bakı: Aspoliqraf, 2010.- 15 s.- (Məktəb Kitabxanası).

Məxzənül-əsrar [Mətn] /N.Gəncəvi; tərc. ed. M.Zəkiyev; red. Ə.Əhmədov; nəşir H.K.Novruz; mütərcim M.Zəkiyev.- [Bakı], 2008.- 327 s.

Sirlər xəzinəsi [Mətn] /Nizami Gəncəvi.- Bakı: Elm, 1981.- 238 s.

Sirlər xəzinəsi [Mətn] /Nizami Gəncəvi; elmi red. Ə.Səfərli; farscadan tərc. və ön sözün müə. X.Yusifli; AMEA, Gəncə Regional Elmi Mərkəzi.- Gəncə: Elm, 2008.- 253 s.

Sirlər xəzinəsi [Mətn] /N.Gəncəvi; farscadan tərc. və ön söz. müə. X.Yusifli; elmi red. Ə.Səfərli.- Bakı: Adiloğlu, 2011.-207 s.

Sultan Səncər və qarı [Mətn] /N.Gəncəvi //Cəfərov N., Araslı N., Hüseynoğlu S. Ədəbiyyat: ümumtəhsil məktəblərinin 8-ci sinfi üçün dərslik.- Bakı, 2009.- S.31-33.

Yeddi gözəl [Mətn] /N.Gəncəvi; farscadan tərc. ed. M.Rahim; ön söz. müə. X.Yusifli.- Bakı, 2004.- 336 s.

Bilikli adamlar uzağı görər,
Cahilin zəhməti hədərdir, hədər.

(Yeddi gözəl)

Nizami xarici dillərdə Rus dilində

Собрание сочинений [Текст]: в 3-х т. /Низами; пер. К.Липскерова, С.Шервинского; Хосров и Ширин; пер. К.Липскерова.- Баку: Азернешр, 1991.- Т.1. Лирика; Сокровищница тайн.- 860 с.

Собрание сочинений [Текст]: в 3-х т. /Низами; пер. Т.Стрешневой; Семь красавиц; пер. В.Державина.- Баку: Азернешр, 1991.- Т.2. Лейли и Меджнун.- 685 с.

Собрание сочинений [Текст]: в 3-х т. /Низами; пер. К.Липскерова.- Баку: Азернешр, 1991. - Т.3. Искендернаме.- 756 с.

Искендернаме [Текст]: [поэма] /Низами; сост. и авт. предисл. А.Гаджиев; пер. К.Липскерова.- Баку: Чашыюглу, 2007.- 395 с.

Лирика [Текст] /Низами.- М.-СПб.: Для Пабблишинг, 2001.- 352 с.- (Серия: Литературное наследие Востока).

Лирика [Текст]: филологический перевод. Художественный перевод /Низами; сост. Р.Алиев.- Баку: Гянджлик, 1991.- 308 с.

Семь красавиц [Текст]: (поэма) /Низами; пер. с русск. Х.Бекхожина.- Алма-Ата: Жазушы,1980.- 487 с.

Sitat: Nizaminin səsi səkkiz əsrdən bəri eşidilir və biz indi elə hiss edirik ki, şair sanki bizim arxamızdadır.

Nikolay Tixinov,
rus şairi

Sitat: ...Nizami öz yaşadığı tarixi şərait daxilində əsrinin qabaqcıl ideyalarını yeni bir yüksəkliyə qaldırmışdır. Nizami müsəlman Şərqindəki şairlərdən birincisidir ki, xalqların və qəbilələrin birliyi məsələsini xüsusi bir qüvvətlə meydana atmışdır.

İ.Brakonski,
rus ədəbiyyatşünası

İngilis dilində

Layla and Majnun: The Classic Love Story of Persian Literature /Nizami, Colin Turner.- New York: Blake, 1997.- 256 p.

The story of Layla and Majnun /Nizami.- New York: Omega Publications, 1997.- 177 p.

The Fire of Love: The Love Story of Layla and Majnun /Ganjavi Nizami; Louis Rogers.- New York: Universe, 2002.- 200 p.

Sitat: Cümlələrin yığcamlıq və təsirində, qafiyələrin bakirlik və möhkəmliyində, ifadələrin dəbdəbəli çıxmasında Nizaminin göstərdiyi qüdrətdən Firdovsidə əsər belə yoxdur və bu cəhətdən o, Nizamiyə tay ola bilməz.

Şibli Nemani,
hind ədəbiyyatşünası

Sitat: İnsana məhəbbət hissi Nizaminin əsərlərində dahiyanə ifadə olunmuşdur.

Yohan Volfqanq Höte,
dahi alman şairi

Sitat: Nizami elə bir uzaqgörən şəxsiyyət olmuşdur ki, onun yaradıcılıq gəmisini başlanğıcı və sonu olmayan “insan qəlbi” adlanan yeganə dənizdə odadan-odaya üzür.

Rudolf Qelpne,
isveç şarqşünası

Türk dilində

Mahzen-i esrar /N.Genceli; çevirəni, ön söz. M.N.Gencosman.- Ankara: Ankara Üniversitesi, 1964.- 161 s.

Leyla ile Mecnun /N.Genceli; farsça`dan çev. S.Vurgun, türkçeye çev. M.F.Gürtunca.- İstanbul: Ülkü Kitap Yurdu, 1966.- 352 s.: ill.

Qeyd: Kitabxananın fondundakı digər dillərdə olan kitablardan da istifadə etmək olar.

II Bölmə. Nizami Gəncəvinin həyat və yaradıcılığı haqqında

Ağayev, Ə. Nizami və dünya ədəbiyyatı [Mətn] /Ə.Ağayev.- Bakı: Yazıçı, 1964.- 147 s.

Araslı, H. Şairin dünya şöhrəti [Mətn] /H.Araslı //Azərbaycan.- 1986.- №2.- S.17-18.

Araslı, H. Şairin həyatı [Mətn] /Həmid Araslı.-Bakı, 1967.- 247 s.

Azadə, R. Nizami Gəncəvi [Mətn]: (həyat və sənəti) /R.Azadə.- Bakı: Elm, 1979.- 196 s.

Sitat: Şeyx Nizami böyük şairlərdən birisi olub. Onun kimi fəcih, rəvəntab və şirinzəban şair dünya üzərinə az gəlir. Heç bir şair o ləyaqət və zəriflikdə söz deməyibdir.

Firudin bəy Köçərli,
ədəbiyyatşünas, pedaqoq, tənqidçi

Sitat: Nizaminin yaradıcılığı bəşəriyyətin bədii inkişaf tarixinin qızıl səhifəsidir.

Mirzə Fətəli Axundzadə,
dahi Azərbaycan dramaturqu

Nizami yaradıcılığının mərkəzində insan durur. İnsanın həyatı, mənəvi aləmi, ictimai vəziyyəti, sevinci və iztirabları, zülmə, ədalətsizliyə nifrət şairin əsərlərində öz geniş əksini tapmışdır.

Mirzə İbrahimov,
Xalq yazıçısı

Əlibəyzadə, E. Nizami və tariximiz [Mətn] /E.Əlibəyzadə.- Bakı, 2004.- 187 s.

Əliyev, B. Nizaminin kamillik dünyası və əxlaqi aforizmləri [Mətn] /B.Əliyev.- Bakı, 1984.- 42 s.

Əliyev, R. Nizami [Mətn]: Qısa bibliografik məlumat /R.Əliyev.- Bakı: Yazıçı, 1983.- 378 s.

Əliyev, R. Nizami poemalarında qıpçaq-oğuz gözəli [Mətn] /R.Əliyev //Azərbaycan.- 1980.- №4.- S.22-36.

Keçdikcə nəsillər o sənin söz çəmənindən,
Ellər, obalar dərs alacaqdır hələ səndən....
Sənsən ədəbiyyat dediyim sevgili dildar,
Daşlarda, çiçəklərdə, ürəklərdə adın var.

Səməd Vurğun,
Xalq şairi

Quluzadə, M. Nizami Gəncəvi [Mətn] /M.Quluzadə.- Bakı: Yazıçı, 1986.- 46 s.

Nizaminin “İsgəndərnamə” poeması və tarix [Mətn] //“Nizami Gəncəvi” jurnalı.- №3.- 1993.- S.16-22.

Rəsulzadə, M.Ə. Azərbaycan şairi Nizami [Mətn] /M.Ə.Rəsulzadə.- Bakı: Çıraq, 2008.- 416 s.

Siracəddin, H. Həzrət Nizami Gəncəvinin yaradıcılığında peyğəmbərlik anlayışı və Həzrət Məhəmməd [Mətn] /H.Siracəddin.- Bakı: İqbal, 2006.- 547 s.

Sitat: İnsanın qəlbini təlatümə gətirən Nizami lirikası, dünya şöhrəti qazanan “Xəmsə” şairin mənəvi dünyasına misilsiz nümunədir, öyrənilməsi zəruri olan zəngin bədii xəzinədir. Bütün şairlər onun ustalığına etiraf etmişdir.

Abasqulu ağa Bakıxanov

Yusifov, X. Şərqdə intibah və Nizami Gəncəvi [Mətn] /X.Yusifov.- Bakı: Yazıçı, 1982.- 198 s.

III Bölmə. Nizami Gəncəvi incəsənətdə

Ay üzlü nigarım [Mətn] /Nizami Gəncəvi; mus. Ş.Axundova //Lirik mahnılar.- Bakı, 1961.- S.9.

Həbibov, N. Nizami dünyası boyalarda [Mətn] /N.Həbibov //Ədəbiyyat qəzeti.- 2012.- 11 avqust.- S.1-2.

Neçin qəmkar saxlarsan [Not]: fortepiano ilə oxumaq üçün romans /Nizami Gəncəvi; mus. Ş.Axundova.- Bakı: Azmusnəşr, 1960.- 6 s.

Nizami Gəncəvi [Foto albom].- Bakı: İşıq, 1989.- 97 s.

Nizami Gəncəvinin lirikası vokal miniatürlərdə [Not]: səs və fortepiano üçün /tərt. ed., red. və ön söz. müəl. S.Qurbanəliyeva.- Bakı: Elm və təhsil, 2011.- 113, [3] s. - Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 870 illik yubileyi ilə əlaqədar nəşr olunmuşdur.

Rzayev, F. Nizami Gəncəvi və teatr [Mətn]: [monoqrafiya] /Fərman Rzayev; elmi red. R.H.Abdullayev; elmi məsləhətçi İ.S.Kərimov; AMEA, Memarlıq və İncəsənət İn-tu.- Bakı: Elm, 2008.- 369 s.

Sevgili canan [Mətn] /Nizami; mus. Ü.Hacıbəyov //Min bir mahnı: Rafiqin mahnı kitabı.- V nəşri.- Bakı, 2010.- S.245.

Sənsiz [Mətn] /Nizami Gəncəvi; mus. Ü.Hacıbəyov //Min bir mahnı: Rafiqin mahnı kitabı.- V nəşri.- Bakı, 2010.- S.267.

Zamanov, N. Nizami poeziyası və təsviri sənət [Mətn] /N.Zamanov.- Bakı: Elm, 1981- 191 s.

Курбаналиева, С. Роль музыки в изображении лирического образа в поэмах Низами [Текст]

//Курбаналиева, С. Музыкальный мир Низами Гянджеви.- Украина, 2009.- С.68-78.

Qeyd: Nizami Gəncəvinin rəsmlərini, portretlərini, əsərlərinə çəkilmiş illüstrasiyaları, heykəllərinin görüntülərini, sözlərinə bəstələnmiş musiqilərdən ibarət diskləri sərgidə təqdim etmək olar.

Kitabxana işçilərinə məsləhət görürük ki, dünya şöhrətli sənətkar Nizami Gəncəvinin zəngin irsinin təbliğinə həsr olunmuş kitab sərgisinin yanında məlumat masası təşkil etsinlər, sərgi ilə tanış olan oxucuların rəy və təkliflərini ümumiləşdirib qeydə alsınlar. Kitabxana əməkdaşları kitab sərgisinə müraciət edən oxuculara Nizami irsinin hərtərəfli öyrənilməsi üçün məqsədyönlü suallar da versələr, faydalı olar.

ƏLAVƏLƏR

Əlavə 1.

Nizami Gəncəvinin həyat və yaradıcılığının əsas tarixləri

- 1141** - Cəmaləddin İlyas ibn Yusif Nizami Gəncəvi qədim Gəncə şəhərində anadan olmuşdur.
- 1169** - Dərbənd hökmdarı Nizamini öz sarayına cəlb etmək üçün ona Afaq adlı bir kəniş göndərmişdir. Şair Afaqı qəbul etmiş və onunla evlənmişdir.
- 1174** - Nizaminin Afaqdan Məhəmməd adlı bir oğlu olmuşdur.
- 1176-1178** - Nizami Gəncəvi ilk böyük əsəri olan “Sirlər xəzinəsi”ni yazmışdır.
- 1179** - Şairin həyat yoldaşı Afaq vəfat etmiş, və o, ikinci dəfə Gövhər adlı bir qadınla evlənmişdir.
- 1193-1197** - Nizami Ağsunqar Körpə Arslana ithaf etdiyi “Yeddi gözəl” poemasını yazmışdır.
- 1180** - Nizami Yaxın Şərqdə ilk romantik poema sayılan “Xosrov və Şirin”i bitirib Cahan Pəhləvana hədiyyə göndərmişdir.

- 1186** - Cahan Pəhləvanın ölümündən sonra onun yerinə keçmiş Qızıl Arslan Nizami ilə görüşmək üçün Gəncəyə gəlmişdir.
- 1188** - Nizami üçüncü böyük əsəri “Leyli və Məcnun” poemasını yazmışdır.
- 1200** - Nizami yaradıcılığının ən uca zirvəsi sayılan “İsgəndərnamə” tamamlanmışdır.
- 1209** - Nizami Gəncəvi qədim Gəncə şəhərində vəfat etmişdir.
- XIII-XIV əsrlər** - Nizaminin Gəncə şəhəri yaxınlığında – Əhmədli kəndində, dəfn olunduğu yerdə ağ əhəng daşından qəbirüstü türbəsi tikilmişdir.
- 1891** - XIX əsrin 40-cı illərində tamamilə dağılmaq təhlükəsi qarşısında qalan türbənin ciddi təmirə ehtiyacı olduğuna görə Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 750-ci ildönümü münasibətilə türbənin yerində Nizami Gəncəvinin məqbərəsi ucaldılmışdır.
- 1896** - M.Tevinkovun “Qədim Rusiya ilə Xəzəryanı dövlətlərin münasibətlərinin Nizaminin “İsgəndərnamə” poemasının

da bir mənbə kimi xarakteristikası” adlı kitabı Tiflisdə rus dilində çap olunmuşdur.

- 1907** - “Nizaminin övladına nəsihəti” M.Hadinin tərcüməsində “Füyuzat” jurnalında nəşr edilmişdir.
- 1909** - İlk dəfə Mirzə Məhəmməd Axundzadə Nizami haqqında “Şeyx Nizami” adlı kitabını Gəncədə çap etdirmişdir.
- 1932** - Nizami Gəncəvinin məqbərəsi üzərinə müvəqqəti abidə qoyulmuşdur.
- 1939** - Azərbaycan SSR XKS-nin “Böyük Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin anadan olması gününün 800 illiyinə həsr edilən daimi sərgi (ev-muzeyi) təşkil etmək haqqında” 1939-cu il 1 noyabr tarixli 4972 №-li Qərarı qəbul edilmişdir;
- Nizami Gəncəvinin “Şeyrlər” kitabı çapdan çıxmışdır.
- 1940** - Moskvada Nizamiyə həsr edilmiş elmi sessiya və iclas keçirilmişdir.
- 1940** - Nizami əsərlərinin tərcüməsi üzrə Bakıda ümümtitfaq müşavirə keçirilmişdir;

- Azərbaycan XKS-nin qərarına görə Nizaminin epoxası, həyat və yaradıcılığı haqqında müsabiqə elan edilmişdir.

1941

- Anadan olmasının 800 illik yubileyi müharibə şəraitində Leningradda (indiki Sankt-Peterburq) Leningrad Dövlət Ermitajında qeyd edilmişdir;
- SSRİ EA Azf. Nizami adına Dil və Ədəbiyyat İnstitutunun hazırladığı “Nizami lirikası” kitabı çapdan çıxmışdır.

1945

- Ev-muzeyinin açılışı olmuşdur. Sonradan Nizami Gəncəvi adına Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyi kimi fəaliyyət göstərməyə başlamışdır.

1946

- Kirovabadda (indiki Gəncədə) heykəltəraş F.H.Əbdürrəhmanovun müəllifliyi ilə Nizami Gəncəvinin abidəsi qoyulmuşdur.

1947

- 1940-cı illərdə dağılmış qədim məqbərənin yerində daş məqbərə ucaldılmışdır;
- SSRİ Nazirlər Sovetinin 674 №-li 24 mart 1947-ci il tarixli qərarına əsasən memar S.Ə.Dadaşov və M.Ə.Hüseynovun, heykəltəraş F.Əbdürrəhmanovun layihələri üzrə Azərbaycan şairi

Nizami Gəncəviyə Bakı şəhərində abidə qoyulmuşdur;

- Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 800 illiyi dövlət səviyyəsində təntənəli surətdə qeyd edilmişdir;

- Moskva, Leninqrad, Gürcüstan, Özbəkistan, Ermənistan, Türkmənistan, Litva, Latviya və Dağıstanda Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 800 illiyi dövlət səviyyəsində təntənəli surətdə qeyd edilmişdir;

- Nizaminin anadan olmasının 800 illiyi münasibətilə Moskvada SSRİ EA-sı və Sovet Yazıçıları İttifaqı təntənəli iclas keçirmişdir.

1979

Azərbaycan KP MK “Azərbaycanın böyük şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin ədəbi irsinin öyrənilməsini, nəşrini və təbliğini yaxşılaşdırmaq tədbirləri haqqında” qərar qəbul etmişdir;

- Azərbaycanda ənənəvi Nizami poeziya poeziya günləri keçirilməyə başlanmışdır.

1980

- Bakıdakı rayonların birinə Nizaminin adı verilmişdir.

1981

- Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 840 illiyinin keçirilməsi münasibətilə qərar qəbul edilmişdir;

- “Nizami adına medal təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti qərar qəbul etmişdir;
- Nizami Gəncəvinin adına SSRİ-nin poçt markası buraxılmışdır.
- Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 840 illiyi Moskvanın İttifaqlar Evinin Sütunlu salonunda təntənəli surətdə qeyd edilmişdir;
- Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 840 illiyi ilə əlaqədar olaraq V.İ.Lenin adına Sarayda təntənəli yığıncaq keçirilmişdir.

1990

- “Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 850 illiyi haqqında” Azərbaycan KP MK qərar qəbul etmişdir;
- Bakıda Nizami Gəncəvi adına Beynəlxalq Elm və Mədəniyyət Mərkəzi açılmışdır.

1991

- SSRİ Mədəniyyət naziri N.N.Qubenko “Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 850 illiyi qarşısında yubiley tədbirləri keçirilməsi haqqında” əmr imzalamışdır;
- Moskvada Nizami Gəncəvinin abidəsinin açılışı olmuşdur;
- Nizami Gəncəvinin 850 illiyi münasibəti ilə SSRİ-nin 1 rublluq yubiley monetası buraxılmışdır;

- N.Gəncəvinin 850 illiyi Rusiyada və Belarusun paytaxtı Minsk şəhərində qeyd edilmişdir;
- Təbriz Universitetində şairin 850 illiyinə həsr olunmuş Beynəlxalq elmi konfrans keçirilmişdir;
- N.Gəncəvinin 850 illiyi münasibətilə İraqda beynəlxalq konqres keçirilmişdir;
- Nizami Gəncəvinin 850 illik yubileyi şərəfinə Əlişir Əhmədov təbliğat səyahətinə çıxmışdır.

1992

- Türkiyənin paytaxtında “Azərbaycan şairi Gəncəvi Nizami simpoziumu” keçirilmişdir.

1993

- Adına kəsilmiş pul - 500 Azərbaycan manatı tədavülə buraxılmışdır.

1995

- İran İslam Respublikasının müştərək müəssisəsi – Azərbaycan-İran İslam Vəhdət ocağının orqanı olan “Nizami Gəncəvi” jurnalı çapdan çıxmışdır.

1996

Nizami Gəncəvinin Lüksemburqda Rusiya Federasiyası Səfirliyinin ərazisində abidəsi ucaldılmışdır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev açılışda çıxış etmişdir.

- 1998** - Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev “Nizami Gəncəvinin Sankt-Peterburq şəhərində abidəsinin qoyulması haqqında” Sərəncam imzalamışdır.
- 2002** - Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev Nizami Gəncəvinin Sankt-Peterburq şəhərində abidəsinin açılışında iştirak etmişdir.
- 2004** - Ölkə başçısı İlham Əliyev Özbəkistanda dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin abidəsinin təntənəli açılış mərasimində iştirak etmişdir;
- Nizami Gəncəvinin külliyyatı ilk dəfə latın qrafikası ilə nəşr edilmişdir.
- 2005** - Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Moldovanın Kişinyov şəhərində dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin abidəsinin təntənəli açılış mərasimində iştirak etmişdir.
- 2006** - Nizami Gəncəvinin möhtəşəm məqbərəsi 20 m hündürlüyündə silindrik formada mərmər bina və ətrafındakı park ilə yeniləşmişdir.
- 2007** - Strasburqdakı “Azərbaycan evi” və Universitetin Türkologiya departamen-

ti “Nizami Gəncəvi və dünya mədəniyyəti” mövzusunda tədbir təşkil etmişdir.

- 2008** - Mədəniyyət seriyası çərçivəsində Azərbaycanın dahi şairi, mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin xatirəsinə həsr olunmuş 100 manat dəyərində qızıl xatirə sikkələri istehsal olunaraq tədavülə buraxılmışdır.
- 2009** - Nizaminin vəfatının 800 illiyi qeyd olunmuşdur.
- 2010** - YUNESKO-nun Mərkəzi Asiya Araşdırmaları İnstitutu Səmərqənddə “Nizami və Nəvai: tarixi və mədəni əlaqələr” mövzusunda Beynəlxalq elmi konfrans keçirmişdir.
- 2011** - Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev “Dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin 870 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında” Sərəncam imzalamışdır;
- Nizami Gəncəvinin 870 illik yubileyinin Rusiya Dövlət Ermitajında keçirilməsi ilə bağlı razılıq əldə olunmuşdur.
- 2012** - Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Goranboyda Nizami Gəncəvi adına parkın açılışında iştirak etmişdir;

- İtaliyanın Roma şəhərində dahi Nizami Gəncəvinin abidəsinin açılışı olmuşdur. Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyeva mərasimdə iştirak etmişdir;
- Prezident İlham Əliyev Gəncədəki “Xəmsə” abidə kompleksində Nizami Gəncəvinin heykəlinin açılışında iştirak etmişdir.

Əlavə 2

**GÖRKƏMLİ ŞƏXSİYYƏTLƏR NİZAMİ GƏNCƏVİ
HAQQINDA**

Azərbaycana, Azərbaycan xalqına təkcə Nizami Gəncəvi kimi dahi bir şəxsiyyət bağışladığına görə Gəncə torpağı, Gəncə xalqı, gəncəlilər əbədi minnətdarlığa layiqdirlər.

Heydər Əliyev,
Azərbaycan xalqının ümummilli lideri

Nizami şeiri insanlığa ülvi məhəbbət, zəhmətə hörmət, haqsızlara barışmaz kin və nifrət, ədalət, xeyirxahlıq, sədaqət hiss və duyğuları aşılayır, nəsilləri yüksək ideallar uğrunda mübarizəyə, qəhrəmanlığa sövq edir. Nizami sənətinin ölməzliyi, sirri də bax bundadır.

Azadə Rüstəмова,
ədəbiyyatşünas, tənqidçi

Şeyx Nizami böyük şairlərdən birisi olub. Onun kimi fəcih, rəvəntab və şirinzəban şair dünya üzərinə az gəlibdir. Heç bir şair o ləyaqət və zəriflikdə söz deməyibdir.

Firudin bəy Köçərli,
ədəbiyyatşünas, pedaqoq, tənqidçi

Keçdikcə nəsillər o sənin söz çəmənindən,
Ellər, obalar dərs alacaqdır hələ səndən...
Sənsən ədəbiyyat dediyim sevgili dildar,
Daşlarda, çiçəklərdə, ürəklərdə adın var.

Səməd Vurğun,
Xalq şairi

Söz gövhərinin boyunbağısını heç kim Nizami kimi düzməyib. Haqqın minlərlə rəhməti onun ruhuna ki, həqiqətən, şeir onunla xətm olunub.

Saib Təbrizi,
İran şairi

İnsanın qəlbini təlatümə gətirən Nizami lirikası, dünya şöhrəti qazanan “Xəmsə” şairin mənəvi dünyasına misilsiz nümunədir, öyrənilməsi zəruri olan zəngin bədii xəzinədir. Bütün şairlər onun ustalığını etiraf etmişdir.

Abasqulu ağa Bakıxanov,

Nizaminin səsi səkkiz əsrdən bəri eşidilir və biz indi elə hiss edirik ki, şair sanki bizim arxamızdadır.

Nikolay Tixinov,
rus şairi

Nizaminin yaradıcılığı bəşəriyyətin bədii inkişaf tarixinin qızıl səhifəsidir.

Mirzə Fətəli Axundzadə,
dahi Azərbaycan dramaturqu

Nizami öz yaşadığı tarixi şərait daxilində əsrinin qabaqcıl ideyalarını yeni bir yüksəkliyə qaldırmışdır. Nizami müsəlman Şərqiindəki şairlərdən birincisidir ki, xalqların və qəbilələrin birliyi məsələsini xüsusi bir qüvvətlə meydana atmışdır.

İ.Brakonski,
rus ədəbiyyatşünası

Bütün dövrlərin mütəfəkkirləri Nizaminin beş poemasını poeziyanın möcüzəsi, beş incisi adlandırmışdır.

L.Klimoviç,
rus ədəbiyyatşünası

Cümlələrin yığcamlıq və təsirində, qafiyələrin bakirlik və möhkəmliyində, ifadələrin dəbdəbəli çıxmasında Nizaminin göstərdiyi qüdrətdən Firdovsidə əsər belə yoxdur və bu cəhətdən o, Nizamiyə tay ola bilməz.

Şibli Nəmani,
hind ədəbiyyatşünası

İnsana məhəbbət hissi Nizaminin əsərlərində dahiyənə ifadə olunmuşdur.

Yohan Volfqanq Höte,
dahi alman şairi

Nizami elə bir uzaqgörən şəxsiyyət olmuşdur ki, onun yaradıcılıq gəmissi başlanğıcı və sonu olmayan “insan qəlbi” adlanan yeganə dənizdə odadan-odaya üzür.

Rudolf Qelpne,
isveç şərqsünası

Nizami yaradıcılığının mərkəzində insan durur. İnsanın həyatı, mənəvi aləmi, ictimai vəziyyəti, sevinci və iztirabları, zülmə, ədalətsizliyə nifrət şairin əsərlərində öz geniş əksini tapmışdır.

Mirzə İbrahimov,
Xalq yazıçısı

Nizami Gəncəvinin kitab, kitabxana və mütaliə işinə münasibəti

*Dünyada nə qədər kitab var belə,
Çalışıb, əlləşib gətirdim ələ,
Oxudum, oxudum sonra da vardım,
Hər gizli xəznədən bir dürr çıxardım.*

Nəzərə çatdıraq ki, mənəvi zənginliyi və fiziki kamilliyi özündə birləşdirən kamil şəxsiyyətin formalaşmasına təsir göstərən amillər sırasında kitabın, elektron nəşrlərin və mütaliənin müstəsna yeri vardır. Zəngin ideya mənbəyi olan kitab həyatı dərk etməyin, insan tərbiyəsinin əvəzsiz vasitəsidir. Kitablار tarixi keçmişi öyrənməyə, müasirliyi düzgün qavramağa və gələcəyi qabaqcadan görməyə yardımçı olur. Məhz ona görədir ki, tarixin bütün dövrlərində bəşəriyyətin ən qabaqcıl, mütəffəkir şəxsiyyətləri həm bilik mənbəyi olan kitaba, həm yazılı abidələrimizi mühafizə edən kitabxanaya, həm də insan mənəviyyatını zənginləşdirən mütaliəyə yüksək qiymət vermiş, cəmiyyətdə onların hər birinin rolunu layiqincə dəyərləndirmişlər.

Maraqlıdır ki, XII əsr Azərbaycan elm və ədəbiyyatının günəşi olan Nizami Gəncəvi “Xosrov və Şirin” poemasında Bərdə şəhərində qədim əlyazmalar saxlanılan zəngin kitabxana haqqında demişdir:

*Məlum hekayədir “Xosrov və Şirin”
Dastan yoxdur əsla bu qədər şirin
Ruhu oxşasa da bu gözəl dastan,
Pərdədə qalmışdı bu gəlin çoxdan.
Tanıyan yoxdur bu gözəl alması,
Bərdədə var idi bir əlyazması*

*O ölkənin qədim tarixlərindən
Bu dastanı tamam öyrənmişəm mən.
O yerdə yaşayan qoca adamlar
Təsvir etdi, işə mən verdim qərar.*

Böyük hikmət sahibi olan Nizami şəxsiyyətin formalaşmasında elmə, biliyə, kitaba, kitabxanaya, müəllimə yüksək yer verməsilə yanaşı, öz əsərlərində irəli sürdüyü hikmətli fikirlərini oğlu Məhəmmədin təlim-tərbiyəsi ilə məşğul olarkən tətbiq etmiş, onu bilikli, vətənpərvər və kamil şəxsiyyət kimi formalaşdırmışdır. Bir sözlə, Nizami Gəncəvi özü qiymətli kitablardan, zəngin kitabxanalardan istifadə etməklə dahi şəxsiyyət kimi formalaşmış, eyni zamanda ölməz əsərlərində kitab, kitabxana və müəllim haqqında çox dəyərli fikirlər söyləmişdir.

Nizamiyə hələ sağlığında dünya şöhrəti qazandırmış “Xəmsə” XII əsrdə Azərbaycan söz sənətini və kitabını elə əlçatmaz zirvəyə yüksəltmişdi ki, dünyanın bütün görkəmli alimləri, filosofları və şairləri ona həsəd aparırdılar. Dahi sənətkarın özü də elmi bilikləri toplayıb nəsilərdən-nəsilərə çatdıran kitaba və bu kitabları qoruyan, oxucuların istifadəsinə verən kitabxanaya hörmət və ehtiramını dəfələrlə bildirmişdir. Şair “Xosrov və Şirin” əsərində qeyd edir ki, yaxşı kitabın hər misrası onun müəllifinə uğur qazandırır, əsrlərlə yaşamasına zəmin yaradır:

*Yüz il sonra sorsan; “Bəs o hardadır?”
Hər beyti səslənər “Burda, burdadır”.*

Nizami əsərlərinin qəhrəmanları da sözü uca tutan, kitaba hörmət edən, kitabxanayı yüksək qiymətləndirən şəxsiyyətlərdir. Bu baxımdan məşhur sərkərdə İsgəndər surəti diqqəti daha çox cəlb edir. “İsgəndərnamə” poemasının başlangıcında bu kitabın başqa kitablardan üstünlüyü haqqında söz açan şair ən

mahir kitab təbliğatçısı kimi əsərin diqqətlə oxunmasını oxuculardan xahiş edir. Poemanı oxuyanda məlum olur ki, mütaliyəyə ciddi fikir verən İsgəndər uzaq səfərlərə çıxarkən özü ilə kitabları aparırmış.

O, həmçinin işğal etdiyi ölkələrdən qiymətli kitabları, əlyazmaları toplayıb gətirir, onları tərcümə etdirir, yeni kitabxanaların açılmasına xüsusi diqqət yetirirdi. İsgəndərin İrandan Ruma qayıdarkən kitabları aparmasını Nizami belə təsvir edir:

*İsgəndər ağılıyla tökdü bir tədbir,
Əmr etdi: tez gəlsin, atlansın vəzir.
Orda kitabxana varsa nə qədər,
İşarə elədi, tez gətirsinlər.
Hər çeşid elmdən dəyərlı sözlər,
Hər incə hikmətdən açdı bir dəftər.
Ünvana göndərdi tərcüman ilə
Çevirsin bir dildən başqa bir dilə.*

Beləliklə, Nizami kitabı “dürr”, kitabxanayı isə “dürr ümmanı”, “bilik xəzinəsi” adlandırmışdı.

Nizami Gəncəvinin bütün yaradıcılığı pedaqoji əhəmiyyət daşıyır. Şairin əsərlərində mənəvi tərbiyə məsələləri mühüm yer tutur. Humanizm, vətənpərvərlik, xəlqilik, əməyə və əmək adamlarına böyük məhəbbət Nizami Gəncəvinin tərbiyə haqqında fikirlərinin əsasını təşkil edir. Oxucular şairin əsərlərini mütaliə edərkən insanın əxlaq və davranışındakı paxıllığı pisləyir, əsl insana xas olan humanizmi, vətənə, xalqa sevgi, sədaqət və digər müsbət əxlaqi keyfiyyətləri əxs edirlər. Nizami yaradıcılığında kitaba, mütaliyəyə və kitabxanalara olan sonsuz məhəbbətini əks etdirən kitabxanaçılar onun ədəbi irsinin geniş oxucu kütləsinə təbliğ edilməsi işini daim səmərəli və keyfiyyətcə yüksək səviyyədə təşkil etməlidir. Müasir informa-

siyalaşdırılmış dövrdə Nizami yaradıcılığının, bədii irsinin təbliği ilə əlaqədar kitabxanalarda istifadə edilən müxtəlif metod və üsulların, dövrün tələbləri səviyyəsində təkmilləşdirilməsinə də xüsusi diqqət yetirilməlidir.

Əlavə 4.

Nizami Gəncəvinin müdrik kəlamlarından nümunələr

Xalq mənə versə də əziyyət, kədər,
Qıymaram incisin məndən bir nəfər.

(Şərəfname)

Eşqinlə atəşə dön, nifrətinlə buza dön,
El yolunda günə dön, aya dön, ulduza dön!
Yaxşılığın hər yanda qapı açar üzünə...

(Sirlər xəzinəsi.)

Əziyyət eyləsən, cəfa görərsən,
Mehribanlıq etsən, səfa sürərsən.

(Xosrov və Şirin)

Yamanlıq etməkdən uzaq ol, uzaq,
Pisliyin əvəzi pislik olacaq.

(Xosrov və Şirin)

Yaxşılıq etməsən əgər insana,
Böyüklik şərəfi verilməz sana.

(Leyli və Məcnun)

Bir xərabə görsən, qurmağa tələs,
Məsləhət belədir, əməyin itməz.

(Leyli və Məcnun)

Dünyanın işini yaxşı düşün sən,
Nə əksən, onu da sən biçəcəksən.
Yaxşı iş də görsən, pis iş də, inan,
Unutmaz onları bu qoca dövran.

(Xosrov və Şirin)

Zəhmətlə açarsan bağlı tilsimi,
Açdın, xəznə çıxar aydın gün kimi.

(Xosrov və Şirin)

Bu dərya yolunda vardır çox zəhər,
Əziyyət çəkənlər dürr əldə edər.

(Xosrov və Şirin)

Bilikli adamlar uzağı görər,
Cahilin zəhməti hədərdir, hədər.

(Yeddi gözəl)

El gözündə Nizami ucalıbdır düzlükdən,
İlhamına, qəlbinə gün salıbdır düzlükdən.

(Sirlər xəzinəsi)

Ucalmaq istəsən, bir kamala çat,
Kamala ehtiram göstərər həyat.

(Leyli və Məcnun)

Bir elmi öyrənmək istədikdə sən
Çalış ki, hər şeyi kamil biləsən.
Kamil bir palançı olsa da insan,
Yaxşıdır yarımçıq papaqcılıqdan.

(Leyli və Məcnun)

Doğru yazmağa var madam ki, imkan,
Neçin gəlməlidir ortaya yalan!
Sözün qiymətini saldı yalanlar,
Doğrunu danışan hörmətli olar.

(Xosrov və Şirin)

Ölkədə tərək olsa sənət, sənətkar,
Heyhat, bundan böyük fəlakətmi var?
Sənətkar əl çəkmiş öz sənətindən,
Başqa bir sənətə yapışmış cəbrən.

(Şərəfnamə)

Eşqdir mehrabı uca göylərin,
Eşqsiz, ey dünya, nədir dəyərin?

(Xosrov və Şirin)

Oğul, sözlərimə yaxşı qulaq as!
Ata nəsihəti faydasız olmaz.

(Leyli və Məcnun)

**Nizaminin poemalarını Azərbaycan dilinə tərcümə
edən şair və yazıçılar:**

Süleyman Rüstəm və **A.Sarovlu** (Sirlər xəzinəsi)

Rəsul Rza (Xosrov və Şirin)

Səməd Vurğun (Leyli və Məcnun)

Məmməd Rahim (Yeddi gözəl)

Abdulla Şaiq (İsgəndərnamə: Şərəfnamə)

Mikayıl Rzaquluzadə (İsgəndərnamə: İqbalnamə)

Ədəbiyyat

Fitnə [Mətn] /N.Gəncəvi; uşaqlar üçün işləyəni Mir Cəlal; red. M.Çəmənli; rəssam O.Sadıqzadə.- Bakı: Təhsil, 2009.- 12 s.- (Məktəb Kitabxanası).

Xosrov və Şirin [Mətn] /N.Gəncəvi; fars. tərc. və ön söz. müəl. X.Yusifli; red. A.Yusifli.- Bakı: Adiloğlu, 2011.- 386 s.

İsgəndərnamə [Mətn]: nəsrə /N.Gəncəvi; nəsrə çevirən, tərtib edən, çapa hazırlayan A.S.Kazımov; elmi red. B.Ə.Xəlilov.- Bakı, 2007.- 153 s.

İsgəndərnamə [Mətn] /N.Gəncəvi; tərc. ed.: A.Şaiq, M.Rzaquluzadə; izahların müəl. Ə.Cəfər; ön söz. müəl. Q.Əliyev, Z.Quluzadə; elmi red. X.Yusifli.- Bakı: Adiloğlu, 2011.- 662 s.

Leyli və Məcnun [Mətn] /N.Gəncəvi; tərc. ed. S.Vurgun; izahl. müəl. M.Əlizadə; ön söz müəl. və elmi red. X.Yusifli.- Bakı: Adiloğlu, 2011.- 279 s.

Lirika [Mətn]: Sirlər xəzinəsi; Yeddi gözəl /N.Gəncəvi; tərt. ed.: F.Ulutürk, Y.Məmmədəliyev, R.Rza; red. və ön söz. müəl. Ə.Əsgərli; [tərc. ed. X.R.Ulutürk; çapa məsul C.Quliyev].- Bakı: İdeal-Print, 2011.- 797 s.

Mahanın nağılı [Mətn]: “Məğrib gözəlinin hekayəti” /N.Gəncəvi; uşaqlar üçün işləyən G.Ələkbərqızı; red. S.Nuruqızı; rəssam A.Quliyev.- Bakı: Aspoliqraf, 2010.- 15 s.- (Məktəb Kitabxanası).

Məxzənül-əsrar [Mətn] /N.Gəncəvi; tərc. ed. M.Zəkiyev; red. Ə.Əhmədov; nəşir H.K.Novruz; mütərcim M.Zəkiyev.- [Bakı], 2008.- 327 s.

Sirlər xəzinəsi [Mətn] /Nizami Gəncəvi; elmi red. Ə.Səfərli; farscadan tərc. və ön sözün müəl. X.Yusifli; AMEA, Gəncə Regional Elmi Mərkəzi.- Gəncə: Elm, 2008.- 253 s.

Sirlər xəzinəsi [Mətn] /N.Gəncəvi; farscadan tərc. və ön söz. müəll. X.Yusifli; elmi red. Ə.Səfərli.- Bakı: Adiloğlu, 2011.-207 s.

Sultan Səncər və qarı [Mətn] /N.Gəncəvi //Cəfərov N., Araslı N., Hüseynoğlu S. Ədəbiyyat: ümumtəhsil məktəblərinin 8-ci sinfi üçün dərslik.- Bakı, 2009.- S.31-33.

Yeddi gözəl [Mətn] /N.Gəncəvi; farscadan tərc. ed. M.Rahim; ön söz. müəll. X.Yusifli.- Bakı, 2004.- 336 s.

Apoyev, B. Nizami Gəncəvinin pedaqoji görüşləri [Mətn]: monoqrafiya /Bayram Apoyev.- Bakı: Adiloğlu, 2008.- 242 s.

Azəri, Ə. Nizami nurlu səyahət [Mətn]: Tacikistan səfəri /Əlişir Azəri.- Bakı: Əbilov, Zeynalov və oğulları, 2007.- Hissə III.- 295 s.

Hacı Siracəddin. Həzrət Nizami Gəncəvinin meracnamələrinin şərhli [Mətn]: 4 kitabda: [monoqrafiya] /Hacı Siracəddin; elmi red. A.Kahraman, M.Quliyeva; ədəbi red. S.Əlizadə.- Bakı: Nafta-Press, 2010.- Kitab 4.- 767 s.

Hacı Siracəddin. Həzrət Nizami Gəncəvinin yaradıcılığında peyğəmbərlik anlayışı və Həzrət Məhəmməd (s.a.s) [Mətn]: 4 kitabda: ["Sirlər xəzinəsi" dastanında olan üçüncü və dördüncü mətnin şərhli] /Hacı Siracəddin; elmi red. A.Kahraman, M.Quliyeva; rəyçi L.Əliyeva, Y.Paşayev.- Bakı, 2008. - Kitab 2.- 460 s.

Hacı Siracəddin. Həzrət Nizami Gəncəvinin yaradıcılığında peyğəmbərlik anlayışı və Həzrət Məhəmməd (s.a.s) [Mətn]: 4 kitabda: [monoqrafiya] /Siracəddin Hacı; elmi red. A.Kahraman, M.Quliyeva; ədəbi red. V.Muradxan qızı.- Bakı: Nafta-Press, 2009.- Kitab 3.- 384 s.

Paşayev, A. Nizami Gəncəvinin poetik adlar aləmi [Mətn]: poetik antroponimika /Aydın Paşayev; red. M.Adilov.- Bakı: Mütərcim, 2010.- 207 [1] s.

Rəsulzadə, M.Ə. Azərbaycan şairi Nizami [Mətn] /Məmməd Əmin Rəsulzadə; çapın bilim düzənləyicisi Y.Türkel; düzəldicilər B.Osmanlı, Z.Məhəmmədoğlu.- Bakı: Təknur, 2011.- 519 s.

Rəsulzadə, M.Ə. Azərbaycan şairi Nizami [Mətn] /Məmməd Əmin Rəsulzadə; türkcədən çevirəni və elmi red. R.Əliyev.-Bakı: Çıraq, 2008.- 408 s.- (Azərbaycan Cümhuriyyətinin (1919-1920) 90-cı ildönümünə həsr olunmuşdur).

Rzayev, F. Nizami Gəncəvi və teatr [Mətn]: [monoqrafiya] /Fərman Rzayev; elmi red. R.H.Abdullayev; elmi məsləhətçi İ.S.Kərimov; AMEA, Memarlıq və İncəsənət İn-tu.- Bakı: Elm, 2008.- 369 s.

Türkel, Y. Nizami Gəncəvinin siyasi və dini-ideoloji baxışları [Mətn] /Yadigar Türkel; elmi red. Ə.Tağıyev; red. Z.Məhəmmədoğlu.- Bakı: [Təknur], 2010.- 199 s.

Yusifli, X. Nizami Gəncəvi: Sələflər və xələflər [Mətn] /Xəlil Yusifli; elmi red. Ə.Səfərli; AMEA, Gəncə Regional Elmi Mərkəzi.- Bakı: Adiloğlu, 2011.- 479 s.

Dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin 870 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, 23 dekabr 2011-ci il [Mətn] /Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev //Azərbaycan.- 2011.- 24 dekabr.- S.7.

Mərdanov, M. Nizami Gəncəvinin 870 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında: Azərbaycan Respublikası Təhsil nazirinin əmri, 27 aprel 2012-ci il /Misir Mərdanov //Azərbaycan müəllimi.- 2012.- 4 may.- S.2.

“Nizami bütün dünyanın şairidir”: Seyid Məhəmməd Hüseyni: **“İranda Nizami Gəncəvini şairlərin başcısı, padşahı adlandırırlar”** [Mətn]: Gəncədə səfərdə olan İranın İslami irşad və Mədəniyyət naziri Seyid Məhəmməd Hüseyninin söylədikləri //Ekspress.- 2011.- 6 oktyabr.- S.23.

AMEA-da dahi Nizami Gəncəvinin 870 illik yubileyi qeyd edildi [Mətn] //Ədəbiyyat qəzeti.- 2011.- 2 dekabr.- S.1.

Anar. Türkofobiyanın növbəti residivi: AMEA-nın Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru akademik Bəkir Nəbiyevə [Mətn]: [“Literaturmaya qazeta”da dərc olunmuş məqalədə Nizami Gəncəvinin şəxsiyyətinə qərəzli münasibət haqqında] /Anar //Ədəbiyyat qəzeti.- 2011.- 9 sentyabr.- S.1,2.

Bədii sözün tanrısı [Mətn]: [şair Nizami Gəncəvinin “Sirlər xəzinəsi” və “Yeddi gözəl” poemaları Xəlil Rza Ulutürkün tərcüməsində yenidən çap edilmişdir] //Azərbaycan.- 2011.- 1 may.- S.7.

Cəfər, S. Nizamiyə atəşin sevgilərlə [Mətn] /Sokrat Cəfər //Kredo.- 2011.- 15 oktyabr.- S.6.

Cəfər, S. Nizamiyə atəşin sevgilərlə: Nizami Gəncəvi - 870 [Mətn]: [Əkrəm Cəfərin dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvi yaradıcılığının tədqiqi və şairə həsr etdiyi şeirlər öz əksini tapmışdır] /Sokrat Cəfər //Ədalət.- 2011.- 17 sentyabr.- S.9.

Daşdəmirli, Ə. “Nizami Gəncəvi – 870” adlı elmi-praktik konfrans [Mətn]: [Bakı Pedaqoji Kadrların İxtisasartırma və Yenidən hazırlanma İnstitutunda keçirilən konfrans haqqında] /Ədalət Daşdəmirli //Azərbaycan müəllimi.- 2011.- 27 may.- S.5.

Eyvazova, Z. Gətə Nizami Gəncəvinin yaradıcılığını yüksək qiymətləndirib: Zəhmətkeş insan obrazı dünya ədəbiyyatında bir çox yazıçıların diqqətini cəlb edib [Mətn] /Z.Eyvazova //Xalq cəbhəsi.- 2011.- 4 mart.- S.14.

Eyyubov, İ. Nizami Gəncəvinin ictimai-siyasi görüşləri [Mətn] /İ.Eyyubov //Müasir dövrün aktual problemləri: Bakı Dövlət Universitetinin Elmi Əsərlər Toplusu.- 2010.- №4.- S.263-267.

Əfəndiyev, T. Nizami poeziyasının rasionalist və kosmoloji paradıqları [Mətn] /Timurçin Əfəndiyev //Xalq qəzeti.-2012.- 7,8 aprel.- S.5.

Əhmədov, N. Nizami Gəncəvinin yaradıcılığında dini-fəlsəfi motivlər [Mətn] /N.Əhmədov //Bakı İslam Universitetinin elmi məcmuəsi.- 2011.- №6.- S.97-102.

Əsgərli, S. Dahi şairin yubileyi münasibətilə [Mətn] /S.Əsgərli //Ədəbiyyat qəzeti.- 2011.- 7 oktyabr.- S.4.

Əsgərli, S. Nizami Gəncəvi çağdaşlığı [Mətn]: [Xəlil Rzanın çevirməsində Nizaminin əsərlərinin yeni nəşri haqqında] /S.Əsgərli //Ədəbiyyat qəzeti.- 2011.- 3 iyun.- S.4.

Gəncədə dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin 870 illiyi ilə əlaqədar silsilə tədbirlər... [Mətn] //Ədəbiyyat qəzeti.- 2011.- 26 avqust.- S.1.

Gülər. “Nizami hikməti, Şəhriyar sözü” Mətn]: [Milli Kitabxanada dəyirmi masa] [Mətn] /Gülər //Mədəniyyət.- 2011.- 5 oktyabr.- S.4.

Gülər. Kitabxanada yubiley tədbirləri keçirilib [Mətn]: [Səbail rayon MKS-in 1 saylı filialı (M.Ə.Sabir adına Mərkəzi Kitabxana) Nizami Gəncəvinin 870 illik yubileyi münasibəti ilə tədbir keçirib] /Gülər //Mədəniyyət.- 2011.- 28 dekabr.- S.12.

Hacıbəyli, R. Gəncəli Nizami: Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin “Azərbaycan şairi Nizami” kitabı haqqında bir neçə söz [Mətn] /R.Hacıbəyli //Azadlıq.- 2011.- 25 may.- S.11.

Hindistanda Nizami Gəncəvi ili elan olunub [Mətn] //Həftə içi.- 2011.- 15 aprel.- S.3.

Hüseyni, M. Nizami Gəncəvinin adına çıxılan bir əlyazma haqqında [Mətn] /Məhəmmədli Hüseyni //Ədəbiyyat qəzeti.- 2012.- 3 fevral.- S.1-5.

Hüseynoğlu, K. Nizami əsərlərinin ideya-üslubi xüsusiyyətləri [Mətn] /Kamil Hüseynoğlu, Mətləbi Araş //Elm.- 2011.- 29 dekabr.- S.22; Kredo.- 2012.- 7 yanvar.- S. 13.

Hüseynova, X. Nizami yaradıcılığında bəşəri ideyalar [Mətn] /Xəzəngül Hüseynova //Kaspi.- 2011.- 29-31 oktyabr.- S.19; Türkünstan 2011.- 30 oktyabr-12 noyabr.- S.10.

Xəlilov, P. Nizami Gəncəvinin yaşı, doğum-ölüm tarixi [Mətn] /Pənah Xəlilov //Kredo.- 2009.- 31oktyabr-7 noyabr.- S.9.

Xəlilzadə, F. Sönməz günəşin hikmət dəryası [Mətn] /Flora Xəlilzadə //Azərbaycan.- 2011.- 15 sentyabr.- S.11; Kaspi.- 2011.- 12-14 noyabr.- S.19.

İlyasov, Z. Nizami Gəncəvi - Dünyaya Gəncədən doğan günəş [Mətn] /Zülfü İlyasov //İqtisadiyyat.- 2012.- 13-19 yanvar.- S.8.

Kəbirli, Ə. Nizaminin etnik mənsubiyyəti... [Mətn] /Əlvan Kəbirli //Türkünstan.- 2011.- 2-8 oktyabr.- S.6.

Qaliboğlu, E. Nizami Gəncəvi XII əsr “Türk yüzili”nin dahisidir [Mətn] /Elçin Qaliboğlu //Xalq cəbhəsi.- 2009.- 30 sentyabr.- S.14.

Qurban, T. [Nizami Gəncəvinin 800 illik yubileyinin keçirilməsi ilə bağlı arxiv sənədləri barədə] //Qurban Teyyub. Həqiqət olduğu kimi.- Bakı, 2011.- S.66-68,71,94-96.

Qurbansoy, F. Nizami Gəncəvi Həcc ziyarətində olubmu? [Mətn] /Firudin Qurbansoy //Kredo.- 2011.- 10 dekabr.- S.5.

Lələdağ, Ə. N.Gəncəvinin əxlaqi-etik baxışları [Mətn] /Əvəz Lələdağ //P.S. Elm, təhsil və həyat.- 2011.- 11 noyabr.- S.7; Təhsil və Zaman.- 2012.- 15 fevral.- S.1.

Məhərrəmli, Q. Poeziyamızın Nizami Gəncəvi möcüzəsi [Mətn] /Q.Məhərrəmli //Xalq səbhəsi.- 2012.- 27 yanvar.- S.14.

Nizami Gəncəvi – 870 [Mətn]: [gölkəmli şəxsiyyətlərin Nizami haqqında fikirləri] //Ədəbiyyat qəzeti.- 2011.- 9 sentyabr.- S.1.

Yusifov, M. Nizamidə azərbaycançılığın təməli [Mətn] /Mübariz Yusifov //Xalq qəzeti.- 2011.- 13 noyabr.- S. 6.

Zümrüd. Azərbaycan ədəbiyyatının başlıca inkişaf meyilləri azərbaycançılıq məfkurəsinin tərənnümüdür [Mətn]: Nizami Gəncəvinin dünyasını dəyişdiyi zamandan düz 800 il ötür /Zümrüd //Səs.- 2009.- 7 fevral.- S.12.

Rus dilində

Собрание сочинений [Текст]: в 3-х т. /Низами; пер. К.Липскерова, С.Шервинского; Хосров и Ширин; пер. К.Липскерова.- Баку: Азернешр, 1991.- Т.1. Лирика; Сокровищница тайн.- 860 с.

Собрание сочинений [Текст]: в 3-х т. /Низами; пер. Т.Стрешневой; Семь красавиц; пер. В.Державина.- Баку: Азернешр, 1991.- Т.2. Лейли и Меджнун.- 685 с.

Собрание сочинений [Текст]: в 3-х т. /Низами; пер. К.Липскерова.- Баку: Азернешр, 1991. - Т.3. Искендернаме.- 756 с.

Искендернаме [Текст]: [поэма] /Низами; сост. и авт. предисл. А.Гаджиев; пер. К.Липскерова.- Баку: Чашыюглу, 2007.- 395 с.

Лирика [Текст] /Низами.- М.-СПб.: Для Пабблишинг, 2001.- 352 с.- (Серия: Литературное наследие Востока).

Лирика [Текст]: филологический перевод. Художественный перевод /Низами; сост. Р.Алиев.- Баку: Гянджлик, 1991.- 308 с.

Семь красавиц [Текст]: (поэма) /Низами; пер. с рус. Х.Бекхожина.- Алма-Ата: Жазушы,1980.- 487 с.

Гаджиев, А. Ренессансный мир «Хамсе» Низами Гянджеви [Текст] /А.Гаджиев.- Баку: Мутарджим, 2000.-296 с.

Гаджиева, В. Ономастическое пространство поэмы “Искендернаме” Низами Гянджеви [Текст] /Вафа Гаджиева; ред.: Бакир Набиев, М.-Н. Османов.- Баку: Элм, 2004.- 188 с.

Гаджиева, В. Типология поэтико-стилистических функций имен собственных в творчестве Низами Гянджеви [Текст]: [на материале поэмы “Искендернаме”] /Вафа Гаджиева.-Баку: Элм, 2010.- 328 с.

Герайзаде, Э. Изучение творчества Низами на уроках литературы в IX классе школ с русским языком обучения [Текст] /Э.Герайзаде, Т.Соболева; М-во образования Азерб. Республики, научно-метод. центр по проблемам образования.- Баку: Мутарджим, 1994.- 31 с.

Кафарлы, Р. Философия любви на древнем Востоке и Низами [Текст] /Рамазан Кафарлы; ред. А.Шюкюров.- Санкт-Петербург: Лейла, 2001.- 112 с.

Курбаналиева, С. Музыкальный мир Низами Гянджеви [Текст]: монография /С.Курбаналиева.- Киев: Автограф, 2009.- 261 с.- Приложение: нотные примеры.- Серия научной литературы.

Эфендиева, Н. Эстетика Низами [Текст] /Нигяр Эфендиева; науч. ред. Р.Бадалов; АН Азерб. Республики Ин-т Философии и Права.- Баку: Мутарджим,1998.- 56 с.

История Умудлу: «Одной жизни мало...» [Текст]: о поэзии Низами /И.Умудлу //Зеркало.- 2007.- 31 марта.- С.28.

Курбаналиева, С. Проблемы изучения теории профессиональной музыки устной традиции по произведениям Низами [Текст] //Курбаналиева, С. Музыкальный мир Низами Гянджеви.- Украина, 2009.-С.79-93.

Курбаналиева, С. Роль музыки в изображении лирического образа в поэмах Низами [Текст] //Курбаналиева, С. Музыкальный мир Низами Гянджеви.- Украина, 2009.- С.68-78.

Курбаналиева, С. Творческое наследие Низами как источник изучения истории азербайджанской музыки [Текст] //С.Курбаналиева Музыкальный мир Низами Гянджеви.- Украина, 2009.- С.45-67.

Курбаналиева, С. Творчество Низами и художественная культура Азербайджана [Текст] //Курбаналиева С. Музыкальный мир Низами Гянджеви.- Украина, 2009.- С.22-44.

Постановление Бюро ЦК (б) Азербайджана от 27 июня 1946 г. о подготовке и проведении юбилея 800-летия со дня рождения Низами Гянджеви: Постановление Совета Министров Азерб.ССР и ЦК КП (б) Азербайджана [Текст] //Qurban T. Nəqiqət olduğu kimi.- Bakı: Adiloğlu, 2011.- С.72.

Layla and Majnun: The Classic Love Story of Persian Literature /Nizami, Colin Turner.- New York: Blake, 1997.- 256 p.

The story of Layla and Majnun /Nizami.- New York: Omega Publications, 1997.- 177 p.

The Fire of Love: The Love Story of Layla and Majnun /Ganjavi Nizami; Louis Rogers.- New York: Universe, 2002.- 200 p.

M ü n d ə r i c a t

Dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin 870 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı	3
Tərtibçidən	6
Nizami Gəncəvinin həyat və yaradıcılığı	8
Kitabxanalarda Nizami Gəncəvi irsinin təbliği	14
Əlavələr	
Nizami Gəncəvinin həyat və yaradıcılığının əsas tarixləri	34
Görkəmli şəxsiyyətlər Nizami Gəncəvi haqqında	44
Nizami Gəncəvinin kitab, kitabxana və mütaliə işinə münasibəti	47
Nizami Gəncəvinin müdrik kəlamlarından nümunələr	50
Nizaminin poemalarını Azərbaycan dilinə tərcümə edən şairlər	53
Ədəbiyyat.....	54

Poeziya dünyasının dahisi

(metodik vəsait)

Nəşriyyat redaktoru: Adilə Qocayeva

Ünvan: AZ-1000 Bakı ş., Xaqani küç. 29

E-mail: contact@anl.az

URL: www.anl.az

M.F.Axundov adına Azərbaycan
Milli Kitabxanasının mətbəəsində
ofset üsulu ilə çap olunmuşdur.

Sifariş: 36

Tirajı: 150

Pulsuz